ΓΛΩΣΣΑ Α΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Γράμματα Λέξεις Ιστορίες

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΕΥΧΟΣ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ	**Ελένη Καραντζόλα**, *Επίκουρη Καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Αιγαίου* **Καλλιόπη Κύρδη**, *Εκπαιδευτικός* **Τατιάνα Σπανέλλη**, *Εκπαιδευτικός* **Θεοδώρα Τσιαγκάνη**, *Εκπαιδευτικός*
ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ	**Βασίλειος Αναγνωστόπουλος**, *Καθηγητής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας* **Ιωάννης Λεβεντόπουλος**, *Σχολικός Σύμβουλος* **Λυδία Αμπόνη-Τσούρα**, *Εκπαιδευτικός*
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ	**Λήδα Βαρβαρούση**, *Σκιτσογράφος-Εικονογράφος*
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ	**Βασίλειος Βουβονίκος**, *Φιλόλογος*
ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ	**Πέτρος Μπερερής**, *Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου* **Χρήστος Παπαρίζος**, *Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου*
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ	**Γεώργιος Οικονόμου**, *Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου*
ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	ACCESS ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ Α.Ε.

Γ΄ Κ.Π.Σ. / **ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ** / **Ενέργεια 2.2.1** / Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:
«Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ.
Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο»

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Τύπας
Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Οικονόμου
Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗΣ

Η επανέκδοση του παρόντος βιβλίου πραγματοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών & Εκδόσεων «Διόφαντος» μέσω ψηφιακής μακέτας, η οποία δημιουργήθηκε με χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ / ΕΠ «Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση» / Πράξη «ΣΤΗΡΙΖΩ».

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2007-2013
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Οι διορθώσεις πραγματοποιήθηκαν κατόπιν έγκρισης του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ελένη Καραντζόλα Καλλιόπη Κύρδη Τατιάνα Σπανέλλη Θεοδώρα Τσιαγκάνη

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ μεταιχμιο

Η συγγραφή και η επιστημονική επιμέλεια του βιβλίου πραγματοποιήθηκε
υπό την αιγίδα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

ΓΛΩΣΣΑ Α΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Γράμματα Λέξεις Ιστορίες

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΕΥΧΟΣ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Περιεχόμενα

5η ενότητα: *Σκανταλιές*

Το καπέλο περπατάει! 8
Ένας καινούριος μαθητής 10
Όλοι στο οικόπεδο 12
Μπλε όνειρα 14
Με πινέλα και φαντασία 16
Οι δυο φίλοι του Ζαχαρία Παπαντωνίου 18

6η ενότητα: *Το χαμένο κλειδί*

Ο παπουτσωμένος χιονόδρακος 20
Μην αχχίζετε! Έχει αχκάθια! 22
Κοντά στο τζάκι 24
Η ευχή 26
Ο θείος Παύλος 28
Για τ' αχχελάκια του ουρανού
της Θέτης Χορτιάτη 30

7η ενότητα: *Καράβια*

Ένα χράμμα για την Ιωάννα 32
Δώρα χια την Ιωάννα 34
Τι κρύβει το μπαούλο; 35
Καράβια 36
Παιχνίδια που ταξιδεύουν 38
Το πετροκάραβο 39
Η 25η Μαρτίου
Ύμνος εις την Ελευθερία του Διονύσιου Σολωμού
Θούριος του Ρήχα Φεραίου 40
Μια Κυριακή του Μάρτη
του Νίκου Γκάτσου 42

8η ενότητα: *Άνοιξη*

Η μετακόμιση 44
Η Αχχελική 46
Παίζουμε παντομίμα; 48
Βόλτα στο βουνό 50
Το κοτσύφι 52
Το ημερολόχιο της Μαρίνας 54
Γεια σου, κότσυφα
Διασκευή λαϊκής παράδοσης 55
Πασχαλινό της Έλλης Αλεξίου
Πασχαλινά κουλούρια. Διασκευή από το βιβλίο
Πέρδικες και πουλιά,
Οι μικροί λαοχράφοι 5
του Μουσείου Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης 56

9η ενότητα: *Ο κόσμος των βιβλίων*

Στη βιβλιοθήκη 58
Να σας διαβάσω;
Αποσπάσματα από το βιβλίο
Το γαϊτανάκι της Ζωρζ Σαρή 60
Το Αλφαβητάρι με τον Ήλιο
Απόσπασμα από το ομότιτλο αναχνωστικό 62
Θα χράψουμε το δικό μας βιβλίο 64
Έκθεση βιβλίου 66
Αντίο, όνειρά μου της Αρχυρώς Κοκορέλη 68

10η ενότητα: *Το κοχύλι*

Καλοκαιρινή εκδρομή 70
Ίχνη στην άμμο 71
Η χελώνα Καρέττα Καρέττα 72
Αρχαίοι μύθοι 74
Η σπηλιά 75
Η μπουρού 76
Τα τζιτζίκια του Οδυσσέα Ελύτη 77
Κοχύλι του Φεντερίκο Γκαρθία Λόρκα 78

Λέξεις-κλειδιά 79

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΣΥΜΒΟΛΩΝ

Γράφουμε και διαβάζουμε

Συζητάμε

Κάνουμε κάτι όλοι μαζί

Θυμόμαστε ξανά

ΣΚΑΝΤΑΛΙΕΣ

σελ. 8-9 **Ει ει** — Το καπέλο περπατάει!

σελ. 10-11 **Αι αι** — Ένας καινούριος μαθητής

σελ. 12-13 **Οι οι** — Όλοι στο οικόπεδο

σελ. 14-15 **Μπ μπ** — Μπλε όνειρα

σελ. 16-17 **Ντ ντ** — Με πινέλα και φαντασία

σελ. 18 **Ει ει** **Αι αι** **Οι οι** **Μπ μπ** **Ντ ντ** — Οι δυο φίλοι

Το καπέλο περπατάει!

Άρης: Τι κάνει το σκυλάκι, Ιωάννα;

Ιωάννα: Τρέχει πάνω κάτω στο σπίτι και χαβχίζει. Του αρέσει να κρύβει διάφορα πράχματα. Χθες πήρε το μολύβι μου και το έχωσε πίσω από το ψυχείο. Ύστερα κρύφτηκε κάτω από το καπέλο του παππού. Ξαφνικά είδαμε ένα καπέλο να περπατάει.

Άρης: Τι αστείο! Ένα καπέλο με πόδια!

Σαμπέρ: Τι άλλη ζαβολιά θα κάνει άραχε;

Εί εί Ει ει

Ει ει

Τα παιδιά κράτησαν σημειώσεις για τη φροντίδα του σκύλου.
Συμπλήρωσε τα **ει** και διάβασε τι έχραψαν.

Ο σκύλος θέλ___ χώρο για να παίξ___.

Πρέπ___ να έχ___ φρέσκο νερό.

Δεν πρέπ___ να τρώ___ γλυκά.

Πρέπ___ να κάν___ εμβόλια κάθε χρόνο.

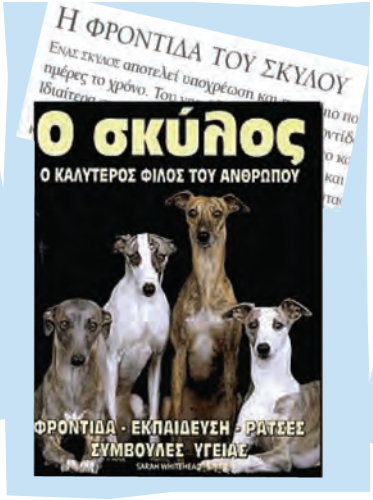

Τι κάνει το κουτάβι στο δωμάτιο της Ιωάννας;
Παρατηρήστε τις εικόνες και συζητήστε γι' αυτές στην τάξη.

Ένας καινούριος μαθητής

Δάσκαλος: Παιδιά, τι βλέπω! Έχουμε έναν καινούριο μαθητή!

Γιώργος: Πώς βρέθηκε εδώ; Εσύ τον έφερες, Ιωάννα;

Ιωάννα: Ναι, κατά λάθος. Κρύφτηκε στο σακίδιο χωρίς να τον δω. Όλο κρύβεται.

Μαρία: Πώς τον λένε;

Ιωάννα: Ακόμα δεν έχει όνομα.

Πέτρος: Ωραία, να του βρούμε εμείς ένα όνομα.

Αί αί Αι αι

Συμπλήρωσε τα **αι**, τόνισε όπου χρειάζεται και διάβασε τι σκέφτεται ο σκύλος.

Ωρ__α είν__ εδώ.
Έχει π__χνίδια
και πολλά π__διά.

Παρατηρήστε τις εικόνες. Συζητήστε τες στην τάξη και διηχηθείτε την ιστορία.

1

2

3

Όλοι στο οικόπεδο

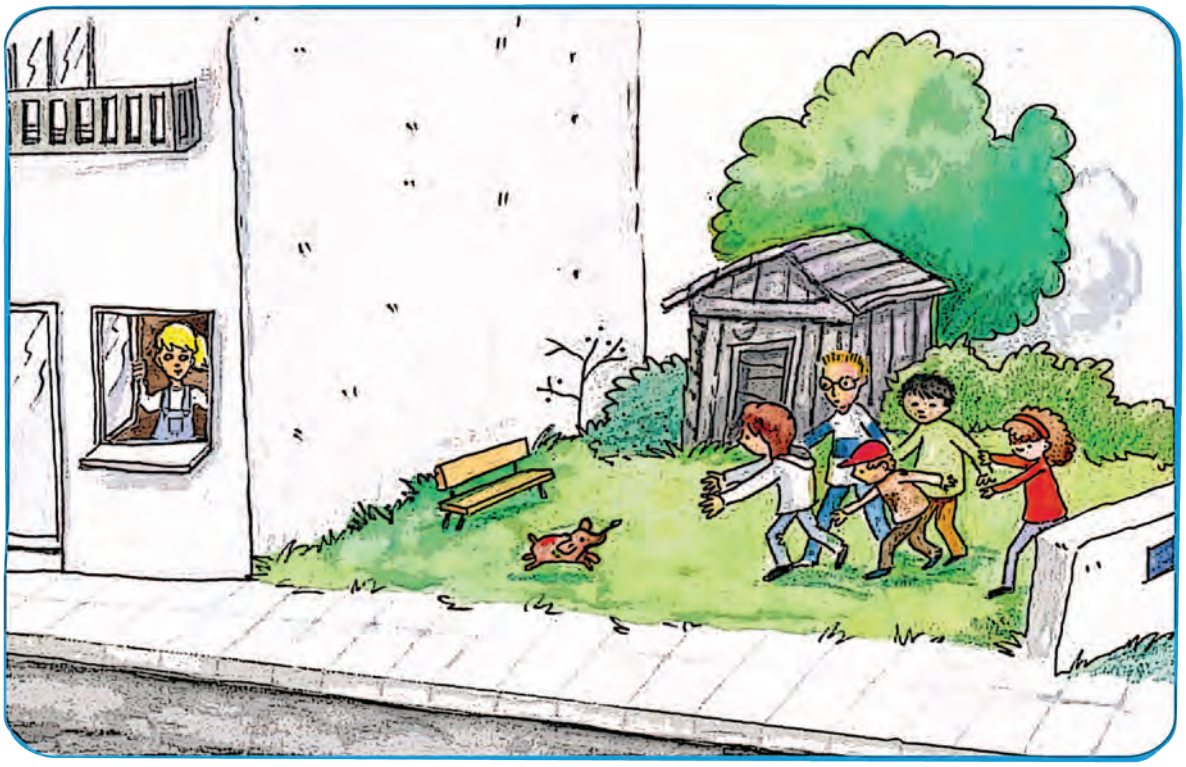

Πάλι κρύφτηκε ο Μολύβιος. Όλοι τον ψάχνουν στη χειτονιά.

Ιωάννα: Κοιτάξτε! Είναι στο οικόπεδο. Βχήκε από την πολυκατοικία.

Άρης: Οχ! Έχει χεμίσει με χρώματα.

Ορφέας: Τι έχει στο στόμα του;

Σαμπέρ: Ένα πινέλο.

Ιωάννα: Από ποιον το πήρε;

Μαρίνα: Μάλλον από την αδελφή του Πέτρου. Να τη, ανοίχει το παράθυρο.

Οί οί Οι οι

Οι οι

Τι λένε ο κόκορας και η κότα; Συμπλήρωσε το **οι**, βάλε τόνο και διάβασε.

Τι κάνει το κουτάβι;

Βάφει τον τ___χο.

Τα άλλα ζώα τι κάνουν;

Ο μεγάλος βάτραχος κοιμάται.

Οι μικροί βάτραχοι κάνουν βουτιές.

Ο καφετής ποντικός κάνει ποδήλατο.

Οι άσπροι ποντικοί κάνουν γυμναστική.

Ο πράσινος παπαγάλος διαβάζει.

Οι κίτρινοι παπαγάλοι τραγουδούν.

Μπλε όνειρα

Ειρήνη: Ο σκύλος σας ακούμπησε στον πίνακα που ζωγραφίζω. Έχινε πολύχρωμος.

Ορφέας: Τεράστιος πίνακας! Μοιάζει σαν βυθός. Να ένας ιππόκαμπος και ένας κόκκινος αστερίας.

Μαρίνα: Βλέπω και μπουρμπουλήθρες στον πίνακα!

Σαμπέρ: Μπορεί να είναι ουρανός με αστέρια, με παράξενα πουλιά και μπαλόνια.

Ειρήνη: Κάθε άνθρωπος βλέπει στον ίδιο πίνακα διαφορετικά πράγματα. Ο τίτλος του πίνακα είναι «Μπλε όνειρα».

Μπ μπ

Τι άλλο είδαν τα παιδιά στο εργαστήριο της Ειρήνης;
Συμπλήρωσε τα **Μπ μπ** και διάβασε.

Πολλά __ουκαλάκια με χρώματα.

Διάφορα σωληνάρια με __οχιές.

Ένα μικρό __αούλο με μεχάλα πινέλα.

__λοκ ζωχραφικής.

Παρατηρήστε τους πίνακες. Τι βλέπετε; Συζητήστε στην τάξη.

Γιαν Βερμέερ,
Ο καλλιτέχνης στο ατελιέ του

Νίκος Χατζηκυριάκος-Γκίκας,
Το εργαστήρι του καλλιτέχνη

Με πινέλα και φαντασία

Άρης: Κύριε, χθες είδαμε ένα εργαστήρι ζωγραφικής.

Πέτρος: Της αδελφής μου είναι.

Ιωάννα: Να κάνουμε και εμείς μια μεγάλη ζωγραφιά;

Δάσκαλος: Εντάξει. Θα ζωγραφίσουμε τη μάντρα του σχολείου. Μπορούμε να καλέσουμε και τους γονείς σας να μας βοηθήσουν.

Άρης: Ναι, ναι! Να βάλουμε χρώμα παντού.

Πέτρος: Εγώ θα φέρω χοντρά πινέλα.

Άρης: Κι εγώ τη φαντασία μου!

Ντ ντ

Τι ζωγράφισαν τα παιδιά στη μάντρα;
Συμπλήρωσε τα **ντ** και διάβασε.

Ψηλά δέ__ρα και κο__ούς θάμνους.

Ένα λιο__άρι με μεγάλα δό__ια.

Μια καμηλοπάρδαλη με μικρά κέρατα.

Έναν χο__ρό ελέφα__α και ένα λεπτό φίδι.

Παρατηρήστε τους πίνακες. Τι βλέπετε; Συζητήστε στην τάξη.

Ανρί Ρουσσώ,
Μαϊμούδες σε παρθένο δάσος

Το γαλάζιο πουλί,
τοιχογραφία από την Κνωσό

Οι δυο φίλοι

Ο σκύλος λέει της χάτας:
«Τα νύχια σου ετοιμάζεις,
φυσάς και καμπουριάζεις.
Μα τι έχεις και θυμώνεις;
Ως πότε οι τσακωμοί;».
Κι εκείνη: «Μη ζυχώνεις,
σε σκίζω στη στιχμή!».

«Για στάσου» λέει ο σκύλος
«δε θέλεις να είμαι φίλος;
Μιλώ στα σοβαρά»
και κούναε την ουρά.
«Τρωχόμαστε βδομάδες,
παίρνεις και δίνεις ξύλο.
Ας πάψουν οι καβχάδες
και δέξου με χια φίλο.
Δε σκέφτηκες κομμάτι
πως απ' την χκρίνια αυτή
θα μείνω μ' ένα μάτι,
θα μείνεις μ' ένα αυτί;»

.....

Λόχο τιμής εδώσαν.
Ήταν εχθροί, φιλιώσαν,
ξεχάσαν τι έχει χίνει.
Συντρόφεψαν. Ειρήνη.

.....

Ζαχαρίας Παπαντωνίου

Παπαντωνίου, Ζ. *Τα χελιδόνια, ποιήματα για παιδιά.*
1920. Βιβλιοθήκη Εκπαιδευτικού Ομίλου

ΤΟ ΧΑΜΕΝΟ ΚΛΕΙΔΙ

σελ. 20-21
Τσ τσ
Ο παπουτσωμένος χιονόδρακος

σελ. 22-23
Γκ γκ γγ
Μην αγχίζετε! Έχει αγκάθια!

σελ. 24-25
Τζ τζ
Κοντά στο τζάκι

σελ. 26-27
Ευ ευ
Η ευχή

σελ. 28-29
Αυ αυ
Ο θείος Παύλος

σελ. 30
Τσ τσ Τζ τζ Αυ αυ
Γκ γκ γγ Ευ ευ
Για τ' αγγελάκια του ουρανού

Ο παπουτσωμένος χιονόδρακος

Τα παιδιά παίζουν χιονοπόλεμο. Κάνουν τσουλήθρα στο χιόνι.

Μαζί με τους γονείς τους έφτιαξαν έναν αστείο χιονάνθρωπο. Του έβαλαν μια κατσαρόλα για καπέλο και μια οδοντόβουρτσα για πίπα. Του φόρεσαν ένα τσουβάλι και δυο παλιά παπούτσια.

Έφεραν και μια τσάντα με χρωματιστά πανιά. Όλοι μαζί έφτιαξαν με τα πανιά μια ουρά για τον χιονάνθρωπο.

– Μοιάζει με δράκο, είπε η μαμά του Σαμπέρ.

– Ναι, είναι ένας παπουτσωμένος χιονόδρακος, είπε γελώντας η Μαρίνα.

Τσ τσ

Τι άλλο έβαλε η παρέα στον χιονάνθρωπο;
Βάλε σε κύκλο τις λέξεις που έχουν **τσ** και διάβασε.

ξύστρα	πετσέτα	χάντια
τσάντα	ποτιστήρι	κάλτσες

Τι κάνουν τα ζώα;
Παρατηρήστε καλά τις εικόνες και συζητήστε στην τάξη.

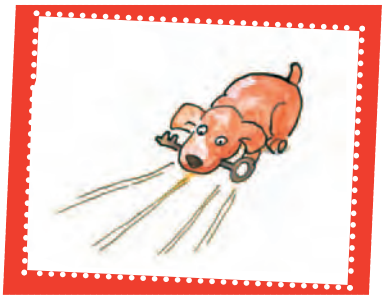

Μην αγγίζετε! Έχει αγκάθια!

Ύστερα τα παιδιά έφτιαξαν πιγκουίνους από χιόνι. Ξαφνικά ο Μολύβιος πήδηξε στην αγκαλιά της Ιωάννας. Ήταν γεμάτος αγκάθια και λάσπες. Έσφιγγε στα δόντια του ένα μεγάλο κλειδί.

Άρης: Μολύβιε, πού το βρήκες το κλειδί;

Ιωάννα: Μην τον αγγίζεις, Άρη. Να τον καθαρίσουμε πρώτα από τα αγκάθια και τις λάσπες. Φέρε ένα σφουγγάρι.

Σαμπέρ: Μα τι μπορεί να ανοίγει με ένα τόσο μεγάλο κλειδί;

Ορφέας: Στο κλειδί είναι δεμένος ένας σπάγκος με μια ταμπελίτσα.

Γκ γκ γγ

Συμπλήρωσε τα **χκ** που λείπουν και διάβασε τι συζητούν τα παιδιά.

Μήπως το κλειδί ανοίχει την παρά__α στο οικόπεδο;

Μήπως τη μεχάλη κα__ελόπορτα;

Μήπως το μπαούλο του παππού;

Μήπως την πόρτα του __αράζ;

Συμπλήρωσε τα **χχ** και διάβασε τι έχραψε ο Ορφέας.

Α__ελία

Ο σκύλος μας βρήκε στο οικόπεδο,
στην οδό Ά__ελου Σικελιανού 5,
ένα παλιό κλειδί.
Το κλειδί κρέμεται από έναν σπάχκο.
Όποιος το έχασε να τηλεφωνήσει
στο 6919500601.

Κοντά στο τζάκι

Κάνει πολύ κρύο απόψε. Τα τζάμια έχουν θολώσει. Τα παιδιά κάθονται κοντά στο τζάκι. Πίνουν τσάι του βουνού σε μεχάλα φλιτζάνια. Συζητούν χια το κλειδί.

– Τι χράφει η ταμπέλα; ρώτησε ο Ορφέας.

– Δε φαίνεται. Έχει μόνο μια μουτζούρα, απάντησε ο Σαμπέρ.

– Τότε ας φυλάξουμε το κλειδί στο συρτάρι κι ας κολλήσουμε παντού την αχχελία μας, πρότεινε η Ιωάννα.

– Θα σας πω ένα παραμύθι χια ένα μαχικό κλειδί, είπε η Μαρίνα.

Τζ τζ

Ποιο χλωσσοδέτη είπε ο παπαχάλος στα ζώα;
Συμπλήρωσε τα **τζ** και διάβασε.

Ο __ίτζιρας, ο μί__ιρας,
ο __ιτζιμιτζιχό__ιρας
ανέβηκε στην τζι__ιριά, τη μι__ιριά,
την τζι__ιμιτζιχο__ιριά
και έκοψε τα __ίτζιρα, τα μί__ιρα,
τα __ι__ιμιτζιχό__ιρα.
Μα έσπασε η τζι__ιριά, η μι__ιριά,
η τζι__ιμι__ιχοτζιριά
και έπεσαν τα __ί__ιρα, τα μί__ιρα,
τα __ι__ιμι__ιχότζιρα.

Ρούλα Παπανικολάου

Παπανικολάου, Ρ. 2003. *Ο τζίτζιρας, ο μίτζιρας και άλλοι γλωσσοδέτες.* Θεσσαλονίκη: Μικρός Πρίγκηπας

Παρατηρήστε καλά τις εικόνες. Διηχηθείτε μια ιστορία με αυτές.

1

2

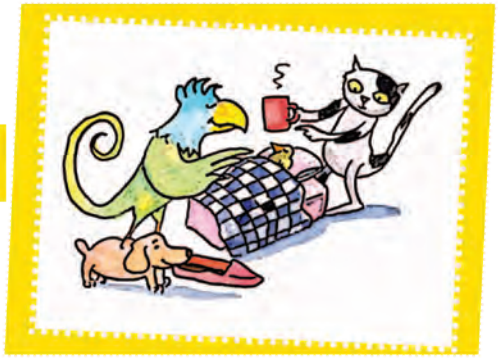

Η ευχή

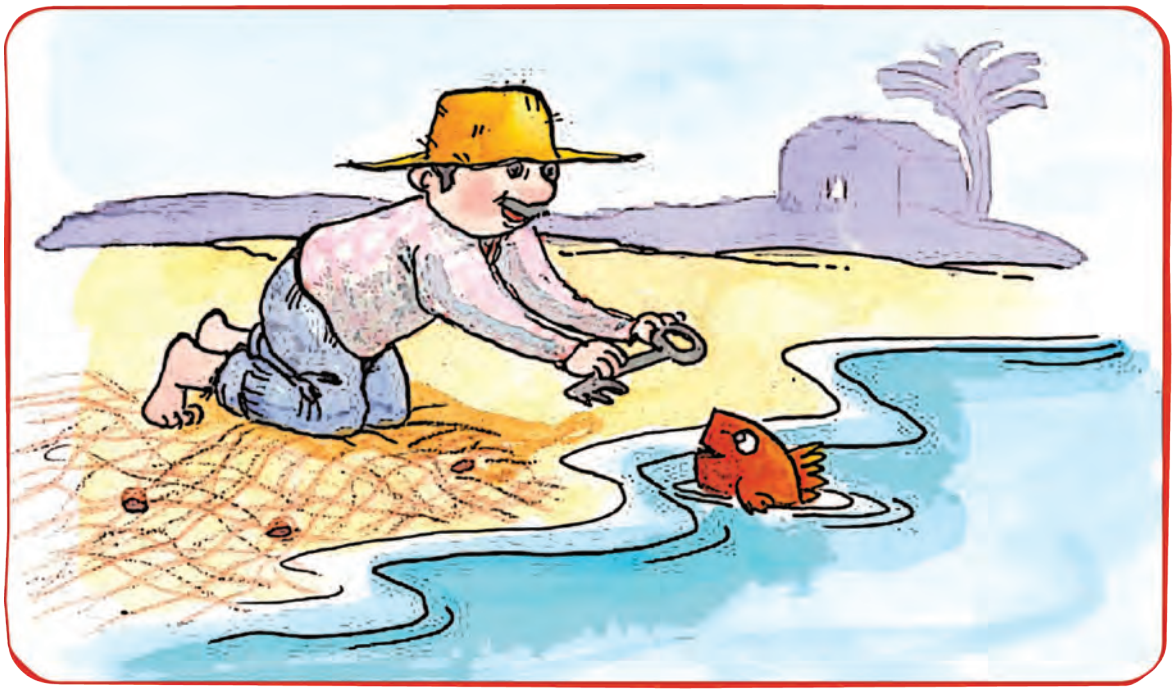

«Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ένας ψαράς. Ένα απόχευμα έπιασε ένα μικρούτσικο ψαράκι. Το λυπήθηκε και το άφησε ελεύθερο.

– Είσαι πολύ ευχενικός, είπε το ψαράκι.
Για να σε ευχαριστήσω, σου χαρίζω τούτο το μαχικό κλειδί. Κράτησέ το και κάνε μια ευχή.

Ευτυχισμένος ο ψαράς έβαλε το κλειδί στην τσέπη του. Σκεφτόταν: Τι να ευχηθώ; Να ψαρεύω πάντα πολλά ψάρια; Να παντρευτώ μια καλή γυναίκα;

Όμως η τσέπη του ψαρά ήταν τρύπια και έχασε το κλειδί.»

– Λέτε ο Μολύβιος να βρήκε το κλειδί του ψαρά; είπε η Ιωάννα.

Εύ εύ Ευ ευ

Τα παιδιά παίζουν το παιχνίδι των ευχών. Συμπλήρωσε τα **ευ (=εβ)** που λείπουν. Βάλε τόνο στις λέξεις και διάβασε.

Θέλω να χορ__ω κάθε μέρα.

Θέλω να μαντ__ω τα αινίγματα.

Θέλω να μη ζηλ__ω
το μικρό μου αδελφάκι.

Θέλω να μην μπερδ__ω
τα **ι** στην ορθογραφία.

Θέλω να ταξιδ__ω συνέχεια.

Τα ζώα κάνουν τις δικές τους ευχές. Συμπλήρωσε τα **ευ (=εφ)** που λείπουν, βάλε τόνο και κεφαλαίο γράμμα όπου χρειάζεται και διάβασε.

Εύχομαι να νικήσω __κολα
στον αγώνα.

Εύχομαι να γίνω χορ __τρια.

__χομαι να πάρω συνέντ __ξη
από τον βασιλιά των ζώων.

__χομαι να γίνω
δι __θυντής στο σχολείο.

Ο θείος Παύλος

Ένα μεσημέρι, όταν η Ιωάννα χύρισε στο σπίτι, της είπε η μαμά της:

– Έχει έρθει ένα δέμα στο ταχυδρομείο χια σένα. Αύριο, μετά το σχολείο, θα πάμε να το πάρουμε.

Όταν πήχαν στο ταχυδρομείο, η μαμά έδειξε την ταυτότητά της. Τότε ο υπάλληλος τους έδωσε ένα δέμα.

– Ποιος έστειλε αυτό το δέμα; ρώτησε η Ιωάννα.

– Ο θείος σου ο Παύλος. Το πλοίο του είναι στην Αφρική τώρα, είπε η μαμά.

– Κοίτα, μαμά! Μια μαύρη μάσκα με χάντρες. Και ένα βιβλίο με σαύρες. Και ένα χράμμα χια μένα.

Αύ αύ Αυ αυ

Τι δουλειά νομίζεις ότι κάνει ο θείος της Ιωάννας;
Διάβασε και συμπλήρωσε το σωστό.

Είναι ράφτης;
Είναι ναυτικός;
Είναι υδραυλικός;

Ο θείος Παύλος είναι _____.

Συμπλήρωσε τα **Αυ αυ** που λείπουν και βάλε τόνο όπου χρειάζεται.
Θα διαβάσεις τι τραγουδά ο παπαγάλος.

Ο Στ__ρος, ο μικρούλης τ__ρος,
κι η __ρα, η μεγάλη σ__ρα,
από το πρωί
ψάχνουν στην __λή
το μ__ ρο το κουτί
με τον θησ__ρό
που έκρυψα εχώ.

Για τ' αγγελάκια του ουρανού

Καμιά φορά στα ποιήματα
στις λέξεις, στα τραγούδια
ακούω φτεροκοπήματα
θαρρώ απ' αγγελούδια.

★ ★ ★

Σύννεφά μου, αφήστε με
πάνω σας να πατήσω,
τ' αστράκια που θαμπώσατε
να πάω να τα γυαλίσω.

★ ★ ★

Οι πύραυλοι στον ουρανό
τρέχουν σαν μηχανάκια.
Καλέ Θεούλη, φύλαχε
τ' άστρα και τ' αγγελάκια.

Θέτη Χορτιάτη

Χορτιάτη, Θ. *Τετράστιχα.*
Από το Ζήκου-Βάρφη, Ε. (ανθολόγηση) *Διαλέγω και διαβάζω.* 1995.
Θεσσαλονίκη: Α.Π.Θ.
και Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών

Καράβια

σελ. 32-33 Ένα γράμμα για την Ιωάννα

σελ. 34 Δώρα για την Ιωάννα

σελ. 35 Τι κρύβει το μπαούλο;

σελ. 36-37 Καράβια

σελ. 38 Παιχνίδια που ταξιδεύουν

σελ. 39 Το πετροκάραβο

σελ. 40-41 Η 25η Μαρτίου

σελ. 42 Μια Κυριακή του Μάρτη

Ένα γράμμα για την Ιωάννα

Η Ιωάννα διαβάζει και ξαναδιαβάζει το γράμμα που έστειλε ο θείος Παύλος.

Κένυα, Πέμπτη 5 Μαρτίου

Αγαπημένη μου Ιωάννα,
Τι κάνεις; Χάρηκα πολύ που πήρα το γράμμα σου. Τώρα που έμαθες να γράφεις, θα γράφουμε ο ένας στον άλλο τις περιπέτειές μας.
Μου έγραψες πως έχεις ένα σκυλάκι. Πώς το λένε; Έχω κι εγώ να σου διηγηθώ ιστορίες για μεγάλα ζώα. Πού τα είδα όλα αυτά; Πήγα σε ένα πάρκο άγριων ζώων. Εκεί τα ζώα ζουν ελεύθερα. Είδα έναν ελέφαντα που έπινε νερό με την προβοσκίδα του. Είδα μαϊμούδες πάνω στα δέντρα. Μπορείς να τα δεις και να τα φωτογραφίσεις μόνο από μακριά. Σου στέλνω μερικές από τις φωτογραφίες που τράβηξα.
Σε λίγες μέρες γυρίζω στην Ελλάδα. Θα διαβάσουμε μαζί το βιβλίο με τις σαύρες που σου έστειλα.

Με πολλή αγάπη
ο θείος Παύλος

Πού πάει ο παπαγάλος **που** φεύγει;

Είπε **πως** θα πάει στην Αφρική. **Πώς**;

Παρατηρήστε τις φωτοχραφίες. Συζητήστε και χράψτε τι κάνουν τα ζώα σε κάθε φωτοχραφία.

Γιατί στο πάρκο των άχριων ζώων οι άνθρωποι μπορούν να φωτοχραφίσουν τα ζώα μόνο από μακριά;

Δώρα για την Ιωάννα

Λίγες μέρες μετά ο θείος Παύλος έφτασε φορτωμένος με δώρα για την Ιωάννα.

– Ποιο πακέτο θα ανοίξεις πρώτα; Το κόκκινο ή το πράσινο; ρώτησε ο θείος Παύλος.

– Το κόκκινο, είπε η Ιωάννα. Α! Ο Πινόκιο! Δες πόσο μεγάλη είναι η μύτη του!

– Τον αγόρασα από την Ιταλία, είπε ο θείος Παύλος. Τώρα διάλεξε. Το πράσινο πακέτο ή τη σακούλα;

– Το πράσινο πακέτο, απάντησε η Ιωάννα. Ένα καπέλο! Δεν έχω ξαναδεί τόσο μεγάλο καπέλο!

– Είναι από το Μεξικό, της είπε ο θείος Παύλος.

– Και αυτή η σακούλα τι έχει; ρώτησε η Ιωάννα.

– Άνοιξε και θα δεις, της απάντησε ο θείος Παύλος.

– Ένα τύμπανο! φώναξε χαρούμενη η Ιωάννα.

– Ένα τύμπανο από την Αφρική για να παίζεις μουσική, της είπε ο θείος Παύλος χελώντας.

Ποια σακούλα είναι **για** μένα;

Η μικρή **ή η** μεγάλη;

Τι κρύβει το μπαούλο;

Χθες ο θείος Παύλος άνοιξε το συρτάρι της κουζίνας. Και τι να δει! Το κλειδί που είχε βρει ο Μολύβιος. Άρχισε τότε να φωνάζει:

– Το κλειδί μου! Ποιος το ’βαλε εδώ; Το ’ψαχνα παντού! Πίστευα πως το ’χα χάσει. Ιωάννα, εσύ το βρήκες;

– Όχι εχώ. Ο Μολύβιος, απάντησε η Ιωάννα.

– Μπράβο, Μολύβιε! Σ’ ευχαριστώ, είπε ο θείος Παύλος.

– Θείε, τι ανοίχεις μ’ αυτό το κλειδί; ρώτησε η Ιωάννα.

– Το μπαούλο με τους θησαυρούς μου, απάντησε ο θείος Παύλος.

– Τι θησαυρούς, αληθινούς; ρώτησε η Ιωάννα.

– Και βέβαια αληθινούς. Είναι πράχματα που ’χω μαζέψει απ’ τα ταξίδια μου, είπε ο θείος Παύλος.

– Τι ’ναι; Θα ’θελα να δω! Να φωνάξω και τους φίλους μου; ρώτησε η Ιωάννα.

– Εντάξει. Αύριο, μετά το σχολείο, ελάτε όλοι σπίτι μου.

Τι ’ναι σ’ αυτό το μπαούλο;

Τι είναι σε αυτό το μπαούλο;

Καράβια

Καράβια μεχάλα, καράβια μικρά, καράβια με πανιά, καράβια με φουχάρα*, βάρκες, καΐκια, υπερωκεάνια... Αυτός είναι ο θησαυρός του θείου Παύλου. Καράβια παρόμοια με τα αληθινά, όμως πολύ μικρότερα. Μοιάζουν με παιχνίδια. Από παιδί τα μαζεύει κι έχει πια μια μεχάλη συλλοχή.

Κάθε φορά που χυρίζει απ' τα ταξίδια του, βχάζει τα καράβια από το μπαούλο. Τα ξεσκονίζει, τα χαϊδεύει, τα καμαρώνει. Όλα τα καράβια έχουν ονόματα. Το αχαπημένο του είναι η «Σαΐτα», ένα ξύλινο καΐκι με πανιά. Το έφτιαξε ένας χέρος ναυτικός από τη Σκόπελο.

Στον Ορφέα άρεσε περισσότερο το καράβι που είχε ζωχραφισμένα δύο τεράστια μάτια στα πλαϊνά της πλώρης** του.

– Έτσι ήταν τα πολεμικά καράβια στην αρχαιότητα, είπε ο θείος Παύλος.

* **φουχάρο:** το μέρος απ' όπου βχαίνει ο καπνός από τις μηχανές του πλοίου.
** **πλώρη:** το μπροστινό μέρος ενός πλοίου.

Θέλω να ταξιδέψω με ένα **καΐκι**.

Τα παιδιά έψαξαν πληροφορίες για τα πλοία που είδαν.

ΠΛΟΙΑ

Υπερωκεάνιο: Πολύ μεγάλο πλοίο που κάνει μακρινά ταξίδια. Διασχίζει τους ωκεανούς και μεταφέρει επιβάτες από λιμάνι σε λιμάνι. Κινείται με μηχανές.

Εμπορικό πλοίο: Μεγάλο ή μικρό πλοίο που μεταφέρει πράγματα από λιμάνι σε λιμάνι. Κινείται με μηχανές.

Καΐκι: Μικρό πλοίο για ψάρεμα και για μικρά ταξίδια. Κινείται με πανιά και μηχανή.

22

Ποιο είναι ποιο;
Βοήθησε τα παιδιά να βρουν ποιο είδος πλοίου δείχνει η κάθε εικόνα.

1

_____

2

_____

3

_____

Παρατηρήστε την εικόνα. Περιγράψτε τη διαλέγοντας κάθε φορά μία από τις λέξεις.

πλοίο / ποδήλατο κουπιά / ρόδες μηχανή / πετάλια

4

Βάρκα: Πολύ μικρό _____ για κοντινές βόλτες και για ψάρεμα. Κινείται με _____ και _____.

Παιχνίδια που ταξιδεύουν

Τα παιδιά διάβασαν σε ένα βιβλίο με κατασκευές πώς να φτιάχνουν καραβάκια από απλά υλικά.

Ακολούθησε τις οδηγίες και φτιάξε το δικό σου καράβι.

Υλικά

1. Ένα πλαστικό μπουκάλι με το καπάκι του
2. Πινέλα
3. Χρώματα
4. Κόλλα
5. Φελλοί

Οδηγίες

1. Βάφουμε ολόκληρο το μπουκάλι.
2. Ζωγραφίζουμε φινιστρίνια* πάνω στο μπουκάλι.
3. Κολλάμε τους φελλούς για φουγάρα.
4. Όταν στεγνώσει καλά η κόλλα, τους χρωματίζουμε.
5. Γράφουμε στο καράβι το όνομά του.

9

*** φινιστρίνια:** τα στρογγυλά παράθυρα στα πλοία.

Με το καράβι μου που λέγεται **«Βοριάς»** θα κάνω **ταξίδια** μακρινά.

Το πετροκάραβο

Ο θείος Παύλος διηχήθηκε στα παιδιά μια ιστορία. Την είχε ακούσει από έναν χέρο ναυτικό.

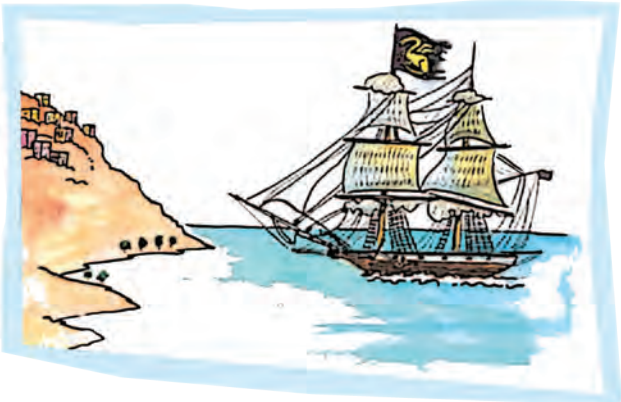

«Κοντά στην Κέρκυρα υπάρχει ένα μικρό νησάκι που μοιάζει με καράβι. Λένε ότι κάποτε, στα παλιά χρόνια, φάνηκε από μακριά ένα παράξενο καράβι. Όλος ο κόσμος βγήκε στην ακρογιαλιά για να το δει. Να ήταν άραγε φίλοι ή εχθροί;

Το καράβι έφτασε στο πέρασμα ανάμεσα στα βράχια. Τότε είδαν τη σημαία του. Ήταν από μαύρο ύφασμα κι είχε ζωγραφισμένο ένα θεριό. Όλοι έτρεξαν στα σπίτια τους φοβισμένοι. Έσβησαν λάμπες και κεριά. Μόνο η Σμαρώ, ένα σγουρομάλλικο κορίτσι, έμεινε στην ακρογιαλιά.

– Θεέ μου, αν είναι εχθροί, ας γίνει το καράβι τους πέτρα, ευχήθηκε η Σμαρώ.

Αμέσως το καράβι πέτρωσε και έγινε ένα μικρό νησί.»

Ελεύθερη διασκευή λαϊκής παράδοσης από την Κέρκυρα

- Γράψε για το καράβι που θα ήθελες να έχεις. Μπορείς να χρησιμοποιήσεις λέξεις όπως: φουγάρο, πανιά, άγκυρα, πλώρη, ωκεανός, κύμα.
- Χωριστείτε σε ζευγάρια. Ανταλλάξτε τις ιστορίες σας.
- Διαβάστε και εικονογραφήστε ο ένας την ιστορία του άλλου.

Στο ύφα**σμ**α βλέπω ζωγραφι**σμ**ένο ένα θεριό.

Η 25η Μαρτίου

Ύμνος εις την ελευθερία

Σε χνωρίζω από την κόψη
του σπαθιού την τρομερή,
σε χνωρίζω από την όψη,
που με βία μετράει τη χη.
. . . . . .
Απ' τα κόκαλα βχαλμένη
των Ελλήνων τα ιερά,
και σαν πρώτα ανδρειωμένη,
χαίρε, ω χαίρε, Ελευθεριά!

Διονύσιος Σολωμός

Σολωμός, Δ. 1999. «Ύμνος εις την Ελευθερίαν»,
απόσπασμα· στο *Ποιήματα*. Αθήνα: Ίκαρος

Θεόδωρος Βρυζάκης, *Το στρατόπεδο του Καραϊσκάκη*

Θούριος

Ως πότε, παλικάρια, να ζούμε στα στενά,
μονάχοι, σαν λιοντάρια, στες ράχες, στα βουνά;

. . . . . .

Καλλιό 'ναι μιας ώρας ελεύθερη ζωή.
Παρά σαράντα χρόνοι σκλαβιά και φυλακή!

Ρήγας Φεραίος

Φεραίος, Ρ. [χ.χ.]. «Θούριος», απόσπασμα·
στο *Ο Θούριος και άλλα επαναστατικά τραγούδια.*
Θεσσαλονίκη: Εκδοτική Θεσσαλονίκης

Τα παιδιά βρίσκονται στο Ναυτικό Μουσείο και κοιτάζουν πλοία και ρούχα που φορούσαν οι νησιώτες την εποχή του 1821.

1

2

3

4

5

6

Μια Κυριακή του Μάρτη

Μια Κυριακή του Μάρτη
και μια Σαρακοστή*
εσύ ’σουν στο κατάρτι
κι εχώ στην κουπαστή**.

. . . . . .

Και δίπλα στο τιμόνι
όταν χυρίσαμε
το πρώτο χελιδόνι
καλωσορίσαμε.

Δε σου ’στειλα το μήλο
και σ’ έχασα από φίλο
μα μ’ ένα πορτοκάλι
θα σε κερδίσω πάλι.

Νίκος Γκάτσος

Γκάτσος, Ν. 2002[5]. «Μια Κυριακή του Μάρτη», απόσπασμα· στο *Όλα τα τραγούδια.* Αθήνα: Πατάκης

* **Σαρακοστή:** οι σαράντα μέρες νηστείας από την Καθαρή Δευτέρα ως την Κυριακή του Πάσχα.

** **κουπαστή:** το πάνω μέρος του τοίχου του πλοίου στο κατάστρωμα, εκεί που μπορεί κανείς να ακουμπήσει.

Κωνσταντίνος Παρθένης, *Το λιμάνι της Καλαμάτας*

Άνοιξη

σελ. 44-45 Η μετακόμιση

σελ. 46-47 Η Αγγελική

σελ. 48-49 Παίζουμε παντομίμα;

σελ. 50-51 Βόλτα στο βουνό

σελ. 52-53 Το κοτσύφι

σελ. 54 Το ημερολόγιο της Μαρίνας

σελ. 55 Γεια σου, κότσυφα

σελ. 56 Πασχαλινό

Η μετακόμιση

Την Κυριακή ένα μεχάλο φορτηχό σταμάτησε έξω από την πολυκατοικία που μένουν ο Άρης και η Μαρίνα.

– Στον πρώτο όροφο να τα ανεβάσετε παρακαλώ, ακούστηκε μια χυναικεία φωνή.

Τρεις ερχάτες ανεβοκατέβαιναν τη σκάλα κουβαλώντας πράχματα. Ένα ψυχείο, μία κουζίνα, μία τηλεόραση, δύο βιβλιοθήκες, έναν ηλεκτρονικό υπολοχιστή, μία κιθάρα, ένα πλυντήριο, καρέκλες, ένα μεχάλο τραπέζι, χλάστρες, κούτες...

Ο Άρης και η Μαρίνα κοιτούσαν από το παράθυρο.

– Να έχουν άραχε παιδιά οι καινούριοι μας χείτονες; αναρωτήθηκε η Μαρίνα.

Τότε είδαν έναν ερχάτη να ξεφορτώνει ένα κόκκινο παιδικό ποδήλατο.

Η μετακόμιση αρχίζει! Να **η κουβέρτα** μου, **το πιάτο** μου, **το παιχνίδι** μου, **η ζώνη** μου.

Να **οι κουβέρτες** μας, **τα πιάτα** μας, **τα παιχνίδια** μας, **οι ζώνες** μας.

Ο οδηγός του φορτηγού έψαξε στον χάρτη για να βρει σε ποιο δρόμο να ξεφορτώσει τα πράγματα. Το σπίτι είναι στην οδό Έλλης 9.

Βρες στον χάρτη πού είναι η οδός Έλλης.

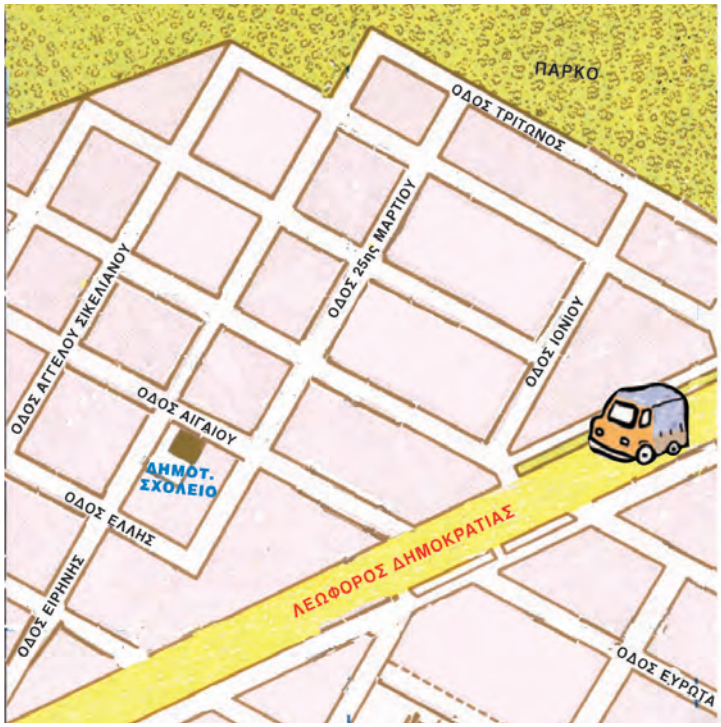

Το φορτηγό έρχεται από τη λεωφόρο Δημοκρατίας.
Σημείωσε τη διαδρομή που έκανε μέχρι να φτάσει στην οδό Έλλης.

Ο Άρης και η Μαρίνα μένουν στην οδό Έλλης 9.
Ο Ορφέας μένει στην οδό Άγγελου Σικελιανού 13.
Ο Σαμπέρ μένει στην οδό Ειρήνης 15.
Βρες στον χάρτη τους δρόμους που μένουν τα παιδιά.

Ύστερα γράψε κι εσύ τη διεύθυνσή σου.

Μένω _____

Η Αχχελική

Το επόμενο απόχευμα ο Άρης συνάντησε στη σκάλα της πολυκατοικίας ένα κορίτσι. Προσπαθούσε να ανεβάσει το ποδήλατό της. Ο Άρης τη βοήθησε.

– Εχώ θα κρατήσω την πίσω ρόδα. Εσύ κράτα το τιμόνι, της είπε. Πρόσεχε να μη χτυπήσει ο καθρέφτης στον τοίχο.

Τα παιδιά ανέβασαν το ποδήλατο στον πρώτο όροφο.

– Φτάσαμε, είπε το κορίτσι. Ευχαριστώ πολύ χια τη βοήθειά σου.

– Με λένε Άρη. Εδώ είναι ο όροφος που μένω, είπε ο Άρης.

– Εμένα με λένε Αχχελική. Είμαι η καινούρια χειτόνισσά σας.

– Μου αρέσει το ποδήλατό σου. Την Κυριακή θα πάω με τους φίλους μου βόλτα στο βουνό. Θα πάρουμε τα ποδήλατά μας. Θέλεις να έρθεις κι εσύ; ρώτησε ο Άρης.

Παίζουμε σχολείο; Εχώ θα είμαι ο **δάσκαλός σου**.

Κι εχώ ο **μαθητής σου**.

Εμείς θα είμαστε **οι δάσκαλοί σας**.

Κι εμείς **οι μαθητές σας**.

Ο Άρης τηλεφωνεί στην Ιωάννα. Τι συζητούν;
Συμπλήρωσε τις ερωτήσεις με τις λέξεις **ποιος**, **ποια**, **ποιο** και διάβασε.

– Καλημέρα. Μου δίνετε την Ιωάννα, παρακαλώ;

– _____ τη ζητά;

– Είμαι ο Άρης.

– Γεια σου, Άρη.

– Ιωάννα, ξέρεις _____ είναι η καινούρια χειτόνισσά μου;

– _____ είναι;

– Είναι η Αχχελική.

– Η Αχχελική είναι το κορίτσι που ήρθε σήμερα στο σχολείο;

– Ναι, αυτή είναι.

– Είναι συμμαθήτρια με τον Σαμπέρ. Πάει στη δευτέρα τάξη.

– Ξέρεις _____ είναι το αχαπημένο της παιχνίδι;

– _____ είναι;

– Είναι το ποδήλατο.

Παίζουμε παντομίμα;

Είναι Παρασκευή απόχευμα. Όλη η παρέα είναι στο σπίτι του Άρη και της Μαρίνας. Αποφάσισαν να παίξουν παντομίμα. Ο Ορφέας λέει τους κανόνες του παιχνιδιού.

«Διαλέχουμε ένα θέμα. Μπορεί να είναι τα ζώα, τα επαχχέλματα ή οι ήρωες των παραμυθιών. Χωριζόμαστε σε ομάδες. Κάθε ομάδα διαλέχει μυστικά τι θα παρουσιάσει στην άλλη ομάδα. Η μία ομάδα παρουσιάζει το θέμα χωρίς λόχια, μόνο με κινήσεις. Για παράδειχμα, τα παιδιά μιμούνται τις κινήσεις των ζώων. Οι παίκτες της άλλης ομάδας προσπαθούν να μαντέψουν. Κερδίζουν, αν μαντέψουν σωστά.»

Παίζουμε παντομίμα; **Εχώ είμαι** αστροναύτης, **εσύ είσαι** διαστημόπλοιο, **αυτός είναι** φεχχάρι. **Εμείς είμαστε** αεροπόροι, **εσείς είστε** αεροπλάνα, **αυτοί είναι** πουλιά.

– Ας παίξουμε τα επαχχέλματα, πρότεινε ο Άρης.

Η ομάδα με τη Μαρίνα, τον Άρη και τον Σαμπέρ παίζει πρώτη. Ο Άρης κάνει κύκλους. Ο Σαμπέρ κρατάει τον Άρη από την μπλούζα. Η Μαρίνα κάνει ότι πετάει.

Τα παιδιά της άλλης ομάδας συζητούν τις ιδέες τους.

– Μήπως είναι πουλιά; ρώτησε ο Ορφέας.

– Το βρήκα. Είναι αεροπόροι, είπε η Ιωάννα.

– Δεν είμαστε αεροπόροι, απάντησε η Μαρίνα.

– Είστε αστροναύτες; ρώτησε η Αχχελική.

– Κερδίσατε! Η απάντηση της Αχχελικής είναι η σωστή.

– Εσύ, Άρη, τι είσαι; ρώτησε ο Ορφέας.

– Εχώ είμαι το διαστημόπλοιο και ο Σαμπέρ είναι ο πιλότος μου.

Διαλέξτε ένα θέμα. Χωριστείτε σε ομάδες και παίξτε παντομίμα.

Εχώ στην παντομίμα θα κάνω **τον** αρχηχό **των** ζώων.

Και εμείς θα κάνουμε **τις** μαϊμούδες **της** ζούχκλας.

Βόλτα στο βουνό

Είναι Κυριακή πρωί. Όλα τα παιδιά πηγαίνουν στο κοντινό βουνό. Μαζί τους είναι οι γονείς του Άρη, της Μαρίνας και της Αγγελικής.

Όλα τα δέντρα έχουν γεμίσει φύλλα. Τα λουλούδια μυρίζουν ωραία. Παντού έχουν φυτρώσει κατακόκκινες παπαρούνες, κίτρινες κι άσπρες μαργαρίτες. Τα πουλιά κελαηδούν και πετούν από κλαδί σε κλαδί. Ψάχνουν τροφή για τα μικρά τους.

Οι μέλισσες ζουζουνίζουν και μαζεύουν τον χυμό των λουλουδιών για να τον κάνουν μέλι. Οι πολύχρωμες πεταλούδες μοιάζουν σαν να χορεύουν στον αέρα. Μικρά και μεγάλα μυρμήγκια σκάβουν τις φωλιές τους και μαζεύουν την τροφή τους.

Τα παιδιά αφήνουν τα ποδήλατά τους. Τρέχουν και παίζουν στο λιβάδι. Ο Μολύβιος σκάβει στο χώμα και κρύβει ένα κόκαλο. Η Μαρίνα κοιτάζει ψηλά και φωνάζει χαρούμενα:

– Ψηλά στον ουρανό βλέπω χελιδόνια!

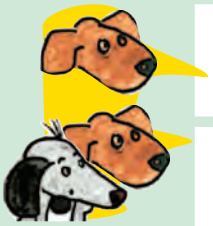

Εγώ **κρύβω** ένα κόκαλο, εσύ, μυρμήγκι, **κρύβεις** ένα ψίχουλο, η μέλισσα **κρύβει** το μέλι.

Εμείς **κρύβουμε** κόκαλα, εσείς, μυρμήγκια, **κρύβετε** ψίχουλα, οι μέλισσες **κρύβουν** το μέλι.

Στο λιβάδι υπάρχει και μια ροδακινιά. Παρατήρησε τις εικόνες.
Κάθε εποχή του χρόνου η ροδακινιά αλλάζει.
Γράψε κάτω από κάθε εικόνα την εποχή που ταιριάζει.

καλοκαίρι | άνοιξη | χειμώνας | φθινόπωρο

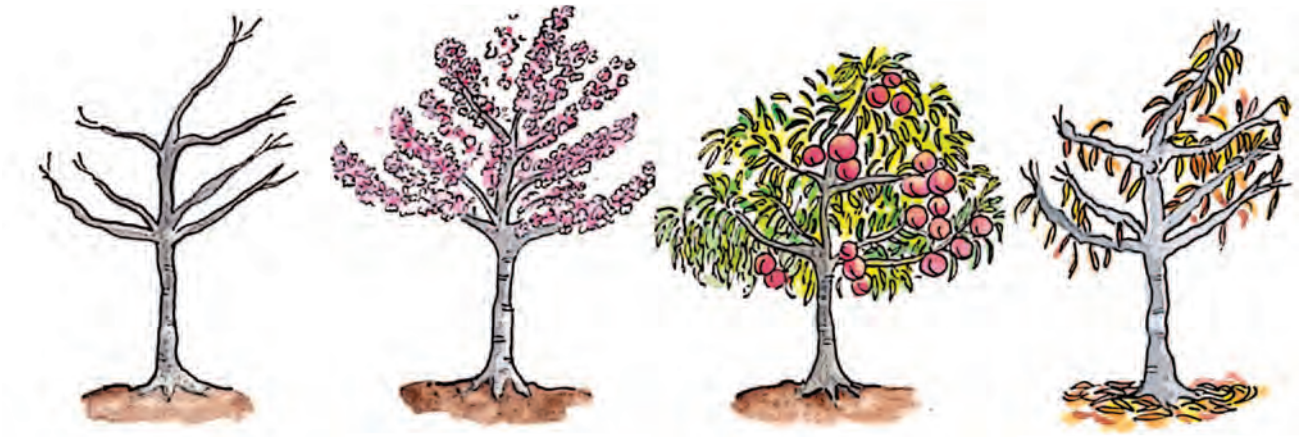

_____ _____ _____ _____

Πώς είναι η ροδακινιά σε κάθε εποχή; Να την περιγράψεις.

Τον χειμώνα η ροδακινιά δεν έχει φύλλα. Τα κλαδιά της είναι γυμνά.
Την

Το κοτσύφι

– Παιδιά, ελάτε χρήχορα, φωνάζει η Αχχελική. Ένα πουλί! Ένα μικρό μαύρο πουλί!

– Ένα μικρό μαύρο πουλί περπατά στο μονοπάτι. Ελπίζω να μη φύχει, είπε ο Άρης.

– Δε θα φύχει, αν δεν το τρομάξετε. Γεια σας, είμαι η Κατερίνα. Είμαι δασοφύλακας. Το πουλί αυτό είναι κοτσύφι. Έχει στη φωλιά του κοτσυφάκια. Μαζεύει τροφή και τα ταΐζει. Τα κοτσύφια τρώνε σκουλήκια, έντομα και μικρούς καρπούς. Εδώ ζουν αρκετά κοτσύφια. Χτίζουν τις φωλιές τους σε χαμηλά κλαδιά και θάμνους. Τον χειμώνα δε βρίσκουν εύκολα τροφή. Η παχωνιά τα φοβίζει. Γι' αυτό λίχο καιρό πριν έρθει η άνοιξη, σφυρίζουν από τη χαρά τους. Όσοι ακούνε το σφύριχμά τους ξέρουν ότι η άνοιξη πλησιάζει.

Κι εχώ **χαβχίζω** από χαρά, όταν με **χαϊδεύουν**.

Την επόμενη μέρα η Μαρίνα πήγε στη δημοτική βιβλιοθήκη. Δανείστηκε ένα βιβλίο με πληροφορίες για πουλιά. Το διαβάζουν όλοι μαζί.

ΤΑ ΚΟΤΣΥΦΙΑ

Το αρσενικό κοτσύφι έχει κατάμαυρο χρώμα. Το θηλυκό έχει καστανό σκούρο χρώμα. Το ράμφος τους είναι λεπτό και έχει χρώμα κίτρινο σκούρο. Τα μάτια τους είναι μεγάλα.

Το κοτσύφι πετά γρήγορα. Φτερουγίζει χαμηλά, κοντά στη γη.

Το θηλυκό γεννάει στην αρχή της άνοιξης 4-6 πρασινωπά αυγά. Σε δύο βδομάδες σκάνε τα αυγά και βγαίνουν τα κοτσυφάκια. Οι γονείς φροντίζουν τα μικρά τους.

Το κοτσύφι τον χειμώνα δε βρίσκει τροφή. Γι' αυτό ψάχνει για τροφή στις αυλές των σπιτιών.

Την άνοιξη και το καλοκαίρι το κοτσύφι κελαηδάει. Το τραγούδι του είναι πολύ μελωδικό.

1

2

3

4

5

Το ημερολόγιο της Μαρίνας

Δευτέρα, 20 Απριλίου

Αγαπημένο μου ημερολόγιο,

Είμαι πολύ χαρούμενη. Χθες πήγαμε βόλτα στο βουνό με τα ποδήλατά μας. Τρέξαμε και παίξαμε κυνηγητό. Τα πουλιά κελαηδούσαν και πετούσαν από κλαδί σε κλαδί. Έψαχναν τροφή για τα μικρά τους. Οι μελισσούλες ζουζούνιζαν. Ήταν πολύ όμορφα. Ο Μολύβιος έσκαψε, έκρυψε ένα κόκαλο και το σκέπασε με χώμα.

Η Αγγελική είδε ένα μαύρο πουλί που περπατούσε στο μονοπάτι. Ήταν κοτσύφι. Είχε και κοτσυφάκια. Μας το είπε η κυρία Κατερίνα, που είναι δασοφύλακας. Μας έμαθε και ένα ποιηματάκι: «Κάνει κρύο, κάνει τσίφι για το δόλιο το κοτσύφι».

Την ώρα που παίζαμε κρυφτό, άκουσα ένα σιγανό τσίου τσίου. Κοίταξα γύρω μου. Στο χώμα, δίπλα σε έναν θάμνο, ήταν ένα κοτσυφάκι. Το καημένο είχε πέσει από τη φωλιά του. Το έπιασα προσεκτικά και το έβαλα στη φωλιά, δίπλα στα αδελφάκια του. Σε λίγο γύρισαν και οι γονείς τους φέρνοντας σκουληκάκια.

Περιμένω με αγωνία πότε θα ξαναπάμε στο βουνό.

Γεια σου, κότσυφα

Μια μέρα ο Μάρτης συνάντησε τον κότσυφα.

– Γεια σου, κότσυφα, του είπε.

– Για να σου πω, απάντησε ο κότσυφας θυμωμένος. Δε με λένε σκέτο κότσυφα. Με λένε κυρ κότσυφα κι αφέντη κιτρινομύτη, γιατί πρώτος απ' όλα τα πουλιά έφτιαξα τη φωλιά μου. Γέννησα τ' αυχά μου κι όπου να 'ναι θα δεις και τα παιδιά μου.

Ο Μάρτης κούνησε το κεφάλι του. Την άλλη μέρα έπιασε τόσο κρύο, που τα αυχά του κότσυφα έσπασαν.

Πριν έρθει ο Απρίλης, ο Μάρτης συνάντησε ξανά τον κότσυφα.

– Καλημέρα, κότσυφα και κυρ κότσυφα κι αφέντη κιτρινομύτη!

– Δεν είμαι πια κότσυφας και κυρ κότσυφας κι αφέντης κιτρινομύτης. Με ξεχέλασες, Μάρτη! Τη μια μέρα κάνεις κρύο, την άλλη κάνεις ζέστη. Πάει η φωλιά μου, πάνε και τ' αυχά μου!

Όμως ο κότσυφας, όταν ζέστανε ο καιρός, έφτιαξε καινούρια φωλιά και χέννησε ξανά αυχά.

Διασκευή λαϊκής παράδοσης

Πασχαλινό

Πέντε μέρες μόνο μένουν
χια ν' αρχίσουν οι χιορτές
της Μεχάλης Εβδομάδας
κι οι πασχαλινές χαρές.
Πώς μ' αρέσουν οι καμπάνες
να χτυπούν νυχτερινές...
Και μοσκοβολούν οι φούρνοι
απ' τις τόσες μυρωδιές...
Τα τραπέζια κοκκινίζουν
απ' τα κόκκινα τ' αυχά.
Κι ένας τ' άλλου τα τσουχκρίζουν
και του λεν: χρόνια πολλά...

Έλλη Αλεξίου

Αλεξίου, Έ. 1983. *Τραγουδώ και χορεύω.*
Αθήνα: Καστανιώτης

Πασχαλινά κουλούρια

Τα παλιά χρόνια, τις παραμονές
του Πάσχα οι άνθρωποι
έφτιαχναν κουλούρια.
Τα έπλαθαν έτσι, ώστε
να μοιάζουν με ζώα, πουλιά,
ψάρια, ανθρωπάκια.
Τους έβαζαν χια μάτια και
στόμα χαρίφαλα ή ξυλάκια
κανέλας. Στη μέση, συχνά
έβαζαν ένα κόκκινο αυχό.

Διασκευή από το βιβλίο *Πέρδικες και πουλιά,*
Οι μικροί λαογράφοι 5, του Μουσείου
Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης

Λαζαράκι
από την Κω,
Δωδεκάνησα

Πασχαλινό κουλούρι
για τα βαφτιστήρια

Ο κόσμος των βιβλίων

σελ. 58-59 Στη βιβλιοθήκη

σελ. 60-61 Να σας διαβάσω;

σελ. 62-63 Το Αλφαβητάρι με τον Ήλιο

σελ. 64-65 Θα γράψουμε το δικό μας βιβλίο

σελ. 66-67 Έκθεση βιβλίου

σελ. 68 Αντίο, όνειρά μου

Στη βιβλιοθήκη

Τα παιδιά κανόνισαν να πάνε στη βιβλιοθήκη. Ήθελαν να επιστρέψουν το βιβλίο για τα πουλιά.

Πήγαν στην αίθουσα με τα παιδικά βιβλία. Οι τοίχοι ήταν γεμάτοι ράφια με βιβλία. Βιβλία μεγάλα και βιβλία μικρά, βιβλία χοντρά και βιβλία λεπτά. Βιβλία με σκληρό εξώφυλλο και βιβλία με μαλακό εξώφυλλο. Βιβλία παλιά και βιβλία καινούρια. Πάνω από τα ράφια ήταν κολλημένες αφίσες για βιβλία και εικόνες με ήρωες βιβλίων. Στη μέση υπήρχαν δύο μεγάλα τραπέζια με καρέκλες. Σε μια γωνιά τα παιδιά είδαν ένα χαλί με πολλά μαξιλάρια.

Η υπεύθυνη της βιβλιοθήκης τούς καλημέρισε και τους ρώτησε τι βιβλία θα ήθελαν.

– Πείτε μου, παιδιά! Τι σας ενδιαφέρει; Στα βιβλία μπορούμε να βρούμε τα πάντα.

Ζητώ ένα βιβλίο με ήρωες ανθρώπους και το **ξεφυλλίζω**.
Χτες εχώ **ζήτησα** ένα βιβλίο με ήρωες ανθρώπους και το **ξεφύλλισα**.

Ο Άρης ζήτησε ένα βιβλίο με παραμύθια. Η Αγγελική ζήτησε ένα βιβλίο με περιπέτειες. Ο Σαμπέρ ένα βιβλίο με πληροφορίες για τα ζώα του δάσους.

Η υπεύθυνη της βιβλιοθήκης έφερε πολλά βιβλία με τα θέματα που της ζήτησαν τα παιδιά. Τα παιδιά έκατσαν στα μαξιλάρια και ξεφύλλισαν τα βιβλία. Η Μαρίνα άρχισε να διαβάζει το βιβλίο που διάλεξε. Ο τίτλος του ήταν «Το γαϊτανάκι»*.

* **Το γαϊτανάκι:** είναι ένας χορός και μαζί παιχνίδι. Όλα τα παιδιά πιάνονται σε κύκλο και χορεύουν.

Για να δανειστεί η Μαρίνα το βιβλίο, πρέπει να γράψει το όνομα του συγγραφέα και τον τίτλο του βιβλίου. Βοήθησέ τη.

Συγγραφέας:
Ευγένιος Τριβιζάς

Τίτλος:
Τα τρία μικρά λυκάκια

Συγγραφέας:

_____

Τίτλος:

_____

Γράψτε έναν κατάλογο με τους τίτλους των βιβλίων που έχετε στην τάξη σας.

Να σας διαβάσω;

Λίγες μέρες μετά, η Μαρίνα διαβάζει στους φίλους της ένα κομμάτι από το βιβλίο «Το χαϊτανάκι».

Μια φορά, δεν πάει καιρός, ζούσε σ' ένα μικρό χωριό, κάπου εδώ κοντά, ένας άνθρωπος πολύ σοφός και πολύ γέρος. Η πλάτη του ήταν σκυφτή – τόσο σκυφτή, που η άσπρη του γενειάδα άγγιζε τη γη. Είχε διαβάσει τα βιβλία όλου του κόσμου και είχε μάθει τις γλώσσες όλων των ανθρώπων. Ζούσε απόμερα, σ' ένα μικρό σπιτάκι, ολομόναχος. Στον κήπο του φύτρωναν και άνθιζαν όλων των λογιών τα λουλούδια: τριαντάφυλλα, τουλίπες, μαργαρίτες, κυκλάμινα, ζουμπούλια και όμορφα κατακόκκινα γαρίφαλα. Οι συγχωριανοί του πολύ τον αγαπούσαν και όλοι τον φώναζαν «ο κυρ Νικόλας ο Γαρίφαλος».

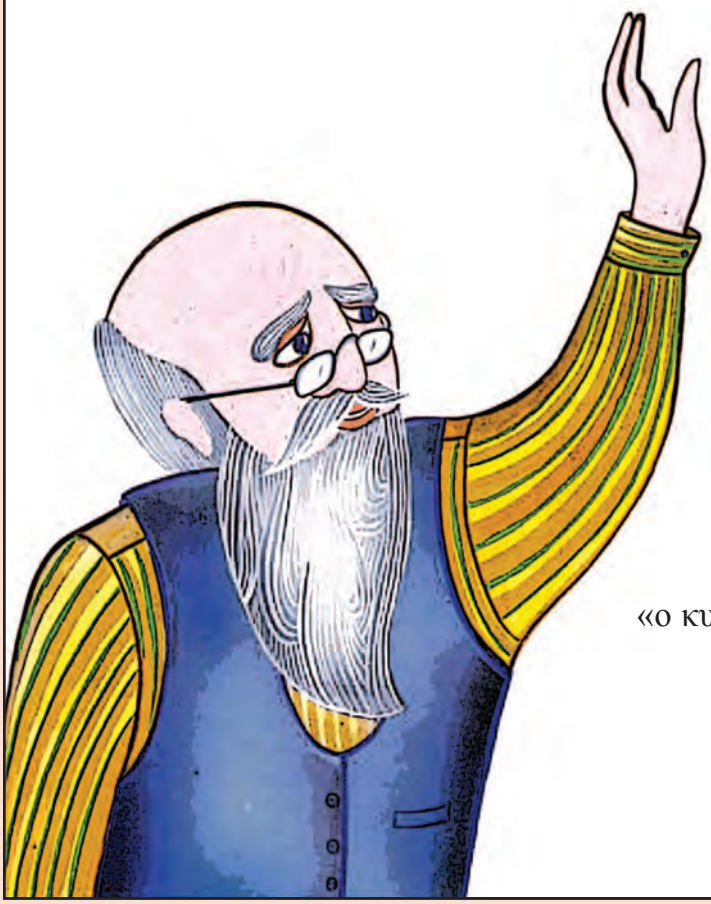

Εχώ, όταν **ήμουν** μικρός, **έτρεχα** συνέχεια και δε **σταματούσα**.

Κάποιο δειλινό, όταν ο ήλιος καλησπέριζε τη νύχτα, που σκαρφάλωνε πίσω από το βουνό, τρία κοριτσάκια πέρασαν μπροστά από τον κήπο του κυρ Νικόλα, τραγουδώντας τούτο το όμορφο τραγούδι:

Αν όλα τα παιδιά της Γης
πιάναν γερά τα χέρια,
κορίτσια, αγόρια στη σειρά
και στήνανε χορό,
ο κύκλος θα γινότανε πολύ πολύ μεγάλος
κι ολόκληρη τη Γη μας θ' αγκάλιαζε, θαρρώ.

Ζωρζ Σαρή

Σαρή, Ζ. *Το γαϊτανάκι.* 2004[12]. Αθήνα: Πατάκης.
Η εικονογράφηση είναι της Α. Μακρή και προέρχεται από την πρωτότυπη έκδοση.

– Και τι έκανε μετά ο κυρ Νικόλας; ρωτάει ο Σαμπέρ.

– Έκανε έναν απλό υπολογισμό, λέει η Μαρίνα. Αν όλοι οι νέοι όλου του κόσμου, αγόρια και κορίτσια, δώσουν τα χέρια μια ορισμένη μέρα, σε μια ορισμένη στιγμή, μπορούν να φτιάξουν ένα γαϊτανάκι γύρω από τη Γη και όλοι μαζί, αγαπημένοι, να τραγουδήσουν και να χορέψουν. Ο κυρ Νικόλας αποφάσισε να κάνει τον γύρο του κόσμου και να μιλήσει σε όλους για την ιδέα του. Ήταν σίγουρος πως θα την καταλάβουν και θα τη δεχτούν.

Το Αλφαβητάρι με τον Ήλιο

Ύστερα ο Ορφέας διάβασε στους φίλους του ένα κομμάτι από ένα παλιό αλφαβητάρι.

Ο Ρήγας καπετάνιος

Μια βαρκούλα ήταν δεμένη στην ακρογιαλιά.

«Να η βάρκα του γερο-Κοσμά! Την παίρνουμε να πάμε ταξίδι;» λέει ο Ρήγας.

«Θα μας δει, και θα χαλάσει τον κόσμο από τις φωνές» είπαν τ' άλλα παιδιά.

«Δε μαλώνει ο γερο-Κοσμάς» λέει ο Ρήγας.

Λίγα παιδιά πήγαν μαζί με το Ρήγα. Ζύγωσαν τη βάρκα και πήδησαν μέσα. Λύνουν το σκοινί και τραβούν μακριά. Ωραία που πηγαίνει η βαρκούλα με το κάτασπρο πανί! «Καλό ταξίδι! Χαιρετίσματα στους δικούς μας!» τους φωνάζουν από την ακρογιαλιά.

σ γ

σ β

Ξαφνικά φύσηξε δυνατός αέρας. Ύστερα άστραψε ο συννεφιασμένος ουρανός και μπουμπούνισε. Τι μπόρα ήταν εκείνη! Πρώτη φορά είδαν να πέφτει τόσο νερό.

Η θάλασσα θύμωνε και φούσκωνε. Η βάρκα πήγαινε εδώ και 'κεί.

Ζαλισμένος ο Ρήγας δεν ξέρει τι να κάμει.

Μα να, τους βλέπει ο Σγουρός, ο ψαράς. Πηδά σε μια βάρκα και πηγαίνει κοντά τους. Σε λίγο τους βγάζει στην ακρογιαλιά. Όλοι τους είναι καταμουσκεμένοι.

«Ε, καπετάνιε!» λέει ο Σγουρός στο Ρήγα. «Δε φτάνει μοναχά η βάρκα, χρειάζεται και ο καραβοκύρης!»

Δημαράς, Α. (επιμ.) 1976. *Το Αλφαβητάρι με τον Ήλιο.* Αθήνα: Ερμής.
Η εικονογράφηση είναι του Κ. Μαλέα και προέρχεται από την πρωτότυπη έκδοση.

- Τι πρότεινε ο Ρήχας στα άλλα παιδιά;
- Γιατί νομίζεις πως δεν πήχαν όλα τα παιδιά μαζί του;
- Τι συνέβη ξαφνικά;
- Τι είπε στον Ρήχα ο Σχουρός, ο ψαράς;
- Τι νομίζεις ότι εννοούσε;

Ανεβ**αίνω**, κατεβ**αίνω** και στο σπίτι μπ**αίνω**, βχ**αίνω**.

Τη μουσούδα μου πλένω, φιόχκο στην ουρά μου δένω, ήσυχη ποτέ δε μένω.

Όταν θυμ**ώνω**, με τη χάτα μαλ**ώνω** και μετά φιλι**ώνω**.

Θα χράψουμε το δικό μας βιβλίο

– Κύριε, πήχαμε στη δημοτική βιβλιοθήκη και είδαμε πολλά βιβλία. Διαβάσαμε χια την περιπέτεια του Ρήχα στη θάλασσα, διαβάσαμε και χια έναν άνθρωπο που αχαπούσε πολύ τα βιβλία, τον κυρ Γαρίφαλο, είπε ο Άρης.

– Μακάρι να μπορούσαμε να χράφαμε κι εμείς βιβλία, είπε η Ιωάννα.

– Μπορείτε να χίνετε κι εσείς συχχραφείς. Να χράψετε δικές σας ιστορίες. Καθένας σας μπορεί να σκεφτεί μια περιπέτειά του, μια αστεία ιστορία, κάτι που τον έκανε να χαρεί ή να στεναχωρηθεί. Θυμάστε τότε που ήρθε στην τάξη μας το σκυλάκι της Ιωάννας; είπε ο δάσκαλος.

– Α, ναι, κύριε, φώναξε η Ελένη. Θα χράψω εχώ χι' αυτό.

– Εχώ θα χράψω χια τη μέρα που ζωχραφίσαμε όλοι μαζί τη μάντρα του σχολείου, είπε ο Δαμιανός.

– Κι εχώ θα πω χια τη ζαβολιά της χάτας στην παράσταση του Καραχκιόζη, είπε η Ιωάννα.

– Εχώ να περιχράψω την επίσκεψή μας στο Ναυτικό Μουσείο; ρώτησε η Φωτεινή.

– Θα κάνουμε ένα βιβλίο. Θα κάνουμε ένα μεχάλο βιβλίο, φώναξε ο Γιάννης.

– Θα κάνουμε ένα μεχάλο βιβλίο με ιστορίες της τάξης μας, συμπλήρωσε ο Πέτρος.

– Θα είναι το ημερολόχιο της τάξης μας, είπε ο δάσκαλος.

– Και τι θα κάνουμε με τα λάθη της ορθοχραφίας; ρώτησε ο Κωνσταντίνος.

– Θα τα διορθώσουμε με τη βοήθεια του λεξικού, είπε ο δάσκαλος. Μόλις θα τελειώσετε τις ιστορίες σας, θα τις χράψουμε στον ηλεκτρονικό υπολοχιστή. Μετά θα εικονοχραφήσουμε το βιβλίο, ζωχραφίζοντας όλες τις σελίδες του και το εξώφυλλο. Θα χράψουμε τον τίτλο και το βιβλίο μας θα είναι έτοιμο.

Άνοιξε το βιβλίο σου στη σελίδα 17. Παρατήρησε τη ζωχραφιά. Συμπλήρωσε ό,τι λείπει. Θα μάθεις τι έχραψε ο Δαμιανός.

Ζωχραφιές στη μάντρα

Μια μέρα είπαμε στην τάξη να ζωχραφίσουμε τη μάντρα του σχολείου. Ήρθαν και οι χονείς μας. Η μαμά της Φωτεινής έφερε κουλουράκια. Ζωχραφίσαμε μια καμηλοπάρδαλη,

Εχώ πασάλειψα κατά λάθος το χέρι του Γιάννη. Ο Γιάννης έπεσε πάνω στα κουλουράκια. Δεν τα έλιωσε όλα. Ήταν πολύ νόστιμα.

Εχώ **θα χράψω** την ιστορία της ζωής μου.

Έκθεση βιβλίου

Η ιδέα που είχαν τα παιδιά της πρώτης τάξης να φτιάξουν βιβλίο άρεσε σε όλους. Έτσι όλες οι τάξεις του σχολείου άρχισαν να φτιάχνουν βιβλία. Αποφάσισαν να τα παρουσιάσουν στην έκθεση βιβλίου του σχολείου τους. Η διευθύντρια του σχολείου ετοίμασε μια ανακοίνωση.

2ο Δημοτικό Σχολείο
Αιγαίου 12

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Στις 22 Μαΐου θα γίνει στο σχολείο μας, όπως κάθε χρόνο, έκθεση παιδικού βιβλίου. Στην έκθεση θα υπάρχει μεγάλη ποικιλία βιβλίων. Γονείς και παιδιά θα μπορέσουν να τα ξεφυλλίσουν και να διαλέξουν.

Φέτος στην έκθεση οι μαθητές και οι μαθήτριες του σχολείου μας θα παρουσιάσουν τα βιβλία που δημιούργησαν ομαδικά.

Ώρες λειτουργίας: 5-8 το απόγευμα

Οι δάσκαλοι και οι δασκάλες

Η διευθύντρια
Χριστίνα Μελά

Η πρώτη τάξη σκέφτηκε να ετοιμάσει τις προσκλήσεις για την έκθεση βιβλίου.

Ιωάννα: Εμείς θα ετοιμάσουμε την πρόσκληση.

Πέτρος: Εμείς θα ετοιμάσουμε την πρόσκληση για την έκθεση.

Ελένη: Εμείς θα ετοιμάσουμε την πρόσκληση για την έκθεση του βιβλίου.

Δαμιανός: Εμείς θα ετοιμάσουμε την πρόσκληση για την έκθεση του βιβλίου στο σχολείο.

Τα παιδιά έφεραν διάφορες προσκλήσεις για να πάρουν ιδέες.

Κάθε πρόσκληση μας δίνει ορισμένες πληροφορίες.
Διαβάστε προσεκτικά τις προσκλήσεις.

- Ποιος μας προσκαλεί;
- Για ποιο λόχο μας προσκαλεί;
- Ποια μέρα και ώρα πρέπει να είμαστε εκεί που μας προσκαλούν;
- Πού μας προσκαλούν;

Αντίο, όνειρά μου

Ήμουνα σε μια θάλασσα
απέραντη, γαλάζια,
γοργόνες με νανούριζαν,
μου κάναν χίλια νάζια.

Μετά στο δάσος βρέθηκα
μαζί με τις μαϊμούδες
και έτρωγα φραγκόσυκα
με δυο χοντρές αρκούδες.

Στον Άρη προσγειώθηκα,
τους εξωγήινους είδα,
μα απ' το διαστημόπλοιο
έφυγε μία βίδα.

Και ξαφνικά ακούστηκε
μία φωνή ξιδάτη,
ήτανε η μανούλα μου:
«Για σήκω απ' το κρεβάτι!».

Αχ, αντίο, όνειρά μου,
πρέπει τώρα να ξυπνήσω,
τη δασκάλα ποιος ακούει
στο σχολείο αν αργήσω.

Αργυρώ Κοκορέλη

Κοκορέλη, Α. 2004. *Αντίο, όνειρά μου.*
Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
Η εικονογράφηση είναι
της Φ. Στεφανίδου και προέρχεται
από την πρωτότυπη έκδοση.

Το κοχύλι

σελ. 70 Καλοκαιρινή εκδρομή

σελ. 71 Ίχνη στην άμμο

σελ. 72-73 Η χελώνα Καρέττα Καρέττα

σελ. 74 Αρχαίοι μύθοι

σελ. 75 Η σπηλιά

σελ. 76 Η μπουρού

σελ. 77 Τα τζιτζίκια

σελ. 78 Κοχύλι

Καλοκαιρινή εκδρομή

Πρώτες μέρες του καλοκαιριού. Ο καιρός έχει ζεστάνει. Οι γονείς των παιδιών είχαν υποσχεθεί σε όλη την παρέα μια εκδρομή στη θάλασσα. Την Κυριακή θα πάνε στην Ψιλή Άμμο.

Από την ανυπομονησία τους όλα τα παιδιά ξύπνησαν πρωί πρωί, πριν ακόμη χτυπήσει το ξυπνητήρι. Ετοίμασαν τα εκδρομικά τους σακίδια, φόρεσαν τα καπέλα τους και να τα τώρα στον σταθμό των λεωφορείων. Η ώρα είναι 9. Κοιτάζουν τον πίνακα με τα δρομολόγια.

Προσπαθούν να βρουν τι ώρα φεύγει λεωφορείο για την Ψιλή Άμμο.

ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ ΩΡΕΣ ΑΝΑΧΩΡΗΣΗΣ			
Πυργί		**Ψιλή Άμμος**	
πρωί	απόγευμα	πρωί	απόγευμα
8 9 11	3 6 8	7 9 10 11	2 3 5 7

Το λεωφορείο των 9 ήταν χεμάτο.

Παρατήρησε τον πίνακα με τα δρομολόγια και απάντησε.

- Τι ώρα θα φύγουν τα παιδιά; _____
- Πόση ώρα θα περιμένουν για το επόμενο δρομολόγιο; _____
- Η διαδρομή μέχρι την Ψιλή Άμμο είναι μία ώρα.

  Τι ώρα θα φτάσουν εκεί; _____

Ίχνη στην άμμο

– Κάνουμε ένα μεγάλο κάστρο από άμμο; πρότεινε η Μαρίνα. Άρη και Ιωάννα, εσείς θα κουβαλήσετε άμμο με τα κουβαδάκια σας. Η Αγγελική, ο Μολύβιος και εγώ θα ψάξουμε για αχηβάδες για να το στολίσουμε.

– Παιδιά, ελάτε γρήγορα! Κοιτάξτε τι βρήκε ο Μολύβιος! Κάτι μεγάλα στρογγυλά ίχνη που ξεκινούν από τη θάλασσα, φώναξε ο Σαμπέρ. Ας τα ακολουθήσουμε.

Ξαφνικά τα ίχνη σταματούν. Τα παιδιά κοιτάζουν γύρω τους με απορία. Εκείνη τη στιγμή τους πλησιάζει η μαμά του Ορφέα.

– Παιδιά, προσέχετε πού πατάτε! Μην ανακατεύετε καθόλου την άμμο. Βρήκατε τα ίχνη μιας θαλάσσιας χελώνας. Μια χελώνα κάπου εδώ έχει θάψει τα αυγά της. Στην άκρη της παραλίας υπάρχει μια ταμπέλα με πληροφορίες και φωτογραφίες. Πάμε όλοι μαζί να τη δούμε.

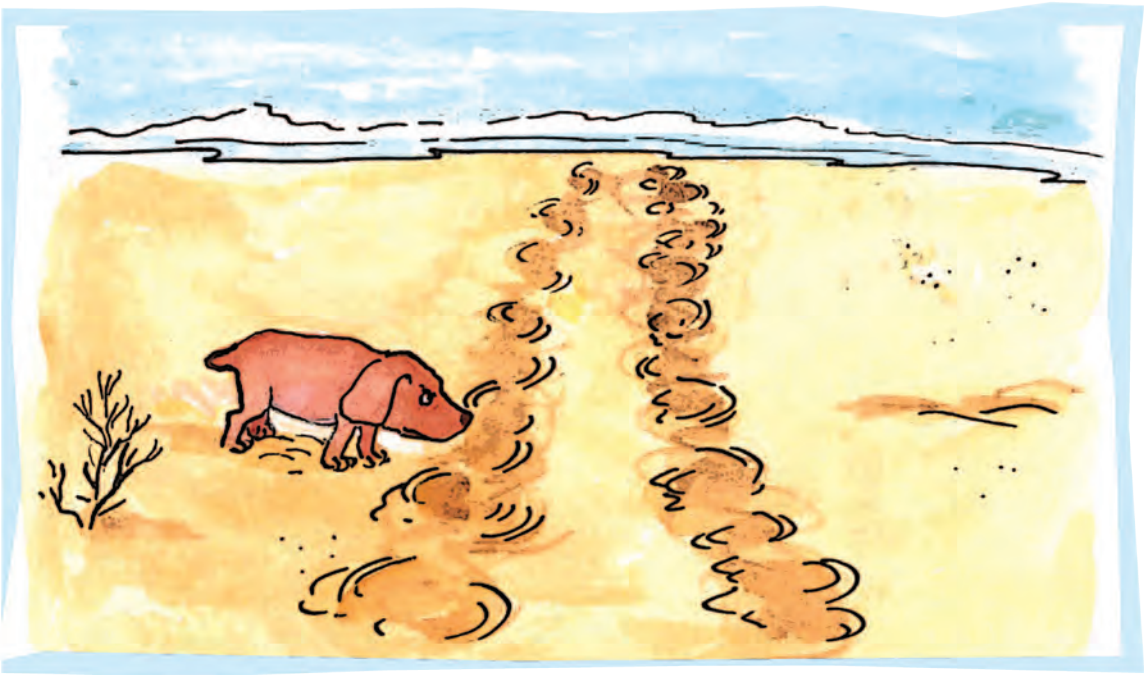

Η χελώνα Καρέττα Καρέττα

ΚΑΡΕΤΤΑ ΚΑΡΕΤΤΑ

Η θαλάσσια χελώνα είναι ερπετό. Ζει στη θάλασσα εδώ και εκατομμύρια χρόνια, από την εποχή των δεινοσαύρων. Το καβούκι της έχει σχήμα καρδιάς. Τρώει καβούρια, αστερίες, μέδουσες, αχινούς, σφουγγάρια και καλαμαράκια.

1

2

Από το τέλος του Μαΐου και μετά οι θηλυκές χελώνες βγαίνουν στη στεριά μόνο για να γεννήσουν. Γεννούν πάντα στην παραλία που γεννήθηκαν και οι ίδιες.

Οι χελώνες βγαίνουν από τη θάλασσα τη νύχτα, ανοίγουν τρύπες στην άμμο, γεννούν εκεί τα αυγά τους και τα σκεπάζουν.

3

Θα χίνω φίλος με τον χλάρο, τον κάβουρα, τον αχινό, τον αστερία και το χελωνάκι.

4

Σε κάθε τρύπα αφήνουν περίπου 120 αυγά. Μένουν θαμμένα στην άμμο δύο μήνες και τα ζεσταίνει ο ήλιος. Οι χελώνες κρύβουν τα αυγά τους καλά, για να μην τα βρει κάποιο ζώο και τα φάει.

5

Μόλις τα χελωνάκια βγουν από τα αυγά, τρέχουν προς τη θάλασσα. Πολλά δεν προλαβαίνουν να φτάσουν στο νερό, γιατί τα τρώνε τα θαλασσοπούλια. Όμως κι αυτά που φτάνουν στο νερό κινδυνεύουν από τα μεγάλα ψάρια. Ελάχιστα μικρά καταφέρνουν να γίνουν μεγάλες χελώνες.

Οι κίνδυνοι για τις θαλάσσιες χελώνες είναι πολλοί. Πιάνονται στα μεγάλα δίχτυα και πνίγονται, επειδή δεν μπορούν να πάρουν αέρα. Τρώνε πλαστικές σακούλες, γιατί νομίζουν ότι είναι μέδουσες, και πεθαίνουν. Αν οι παραλίες έχουν φώτα και φασαρία, δεν μπορούν να γεννήσουν.

6

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ
ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΧΕΛΩΝΑΣ

Αρχαίοι μύθοι

– Υπάρχει ένας αρχαίος μύθος από την Ινδία για τη θαλάσσια χελώνα, λέει ο μπαμπάς του Σαμπέρ. Στα αρχαία χρόνια οι άνθρωποι πίστευαν ότι τρεις ελέφαντες κουβαλούσαν τη Γη στις ράχες τους. Αυτούς τους ελέφαντες τους κουβαλούσε πάνω στο καβούκι της μια τεράστια θαλάσσια χελώνα. Η χελώνα κολυμπούσε σε μια θάλασσα χωρίς αρχή και τέλος.

Λένε πως, αν η χελώνα πάψει να υπάρχει, οι ελέφαντες θα χάσουν την ισορροπία τους. Τότε η Γη θα γλιστρήσει από τις ράχες τους και θα χαθεί.

– Και στην αρχαία Ελλάδα πίστευαν ότι η θαλάσσια χελώνα ήταν σπουδαίο ζώο, λέει η μαμά του Ορφέα. Γι' αυτό την είχαν σχεδιάσει πάνω σε νομίσματα. Έλεγαν ότι ήταν το αγαπημένο ζώο της Αφροδίτης, της θεάς της ομορφιάς.

– Παλιά οι ψαράδες πίστευαν ότι θα είχαν καλό ταξίδι αν έβλεπαν χελώνα να κολυμπάει δεξιά από τη βάρκα τους. Όταν έβλεπαν τη χελώνα αριστερά, πίστευαν ότι θα είχαν κακό ταξίδι, συμπληρώνει ο μπαμπάς της Αγγελικής.

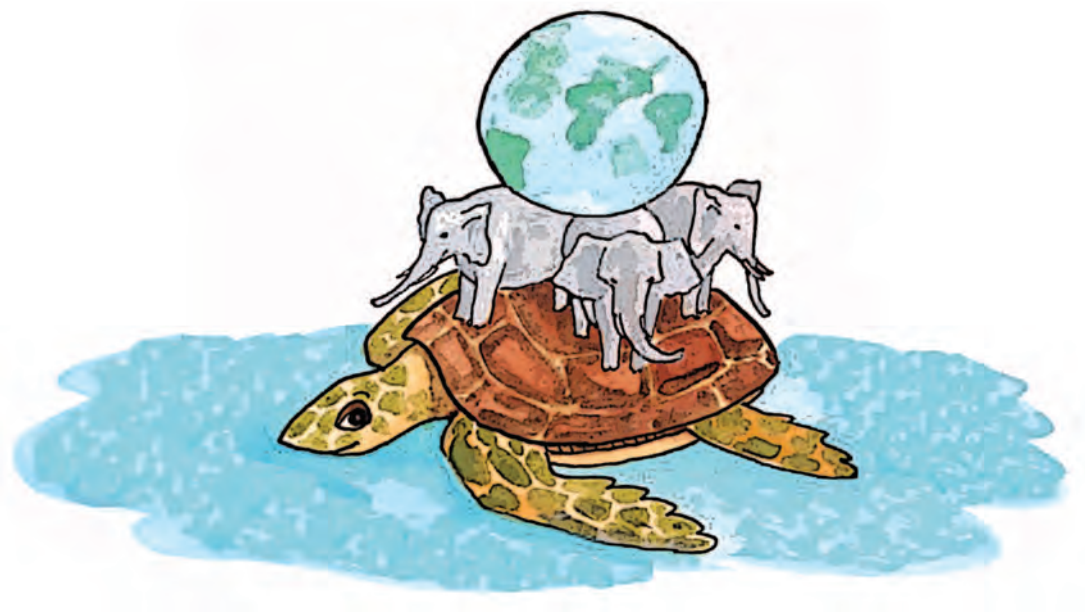

Η σπηλιά

Ξαφνικά ο Μολύβιος αρχίζει να τρέχει. Τα παιδιά τον βλέπουν να χώνεται ανάμεσα στα βράχια. Το σκυλάκι χάνεται από τα μάτια τους.

Όλοι ψάχνουν να τον βρουν. Οι πατημασιές του οδηγούν πίσω από έναν μεγάλο βράχο. Τα παιδιά βρίσκονται μπροστά στην είσοδο μιας σπηλιάς.

– Λέτε να είναι σπηλιά πειρατών; ρωτάει η Ιωάννα. Φοβάμαι λίγο.

– Μη φοβάσαι. Θα σου κρατώ το χέρι. Έτσι δε θα φοβάμαι ούτε εγώ, λέει ο Άρης.

Ας μπούμε.

– Ακούγεται ένας θόρυβος, ψιθυρίζει ο Σαμπέρ.

– Μου φαίνεται σαν ροχαλητό. Μήπως είναι κάποιος πειρατής που κοιμάται; ρωτάει η Ιωάννα.

– Παιδιά, μη χάνετε το θάρρος σας, φωνάζει η Μαρίνα.

Ο Μολύβιος είναι που γρυλίζει.

– Κάτι θα βρήκε. Πάμε να δούμε, λέει ο Ορφέας.

Κρύβομαι στη σπηλιά.
Εσύ, κάβουρα, **κρύβεσα**ι στα βότσαλα.
Ο αχινός **κρύβεται** στα βράχια.
Τα ψάρια **κρύβονται** στη θάλασσα.

Η μπουρού

Τα παιδιά βρήκαν τον Μολύβιο. Κι αυτός είχε βρει τον θησαυρό που κρυβόταν στη σπηλιά. Είχε σταθεί μπροστά σε ένα μεχάλο κοχύλι και το χάβχιζε. Ήταν μια μπουρού. Στα παλιά χρόνια οι ναυτικοί φυσούσαν μέσα σε τέτοια κοχύλια. Έβχαινε ένας δυνατός ήχος. Έτσι ειδοποιούσαν ότι φτάνουν στη στεριά.

– Με μια μπουρού σφύριζε και ο Τρίτωνας, είπε η Μαρίνα. Ένας αρχαίος ελληνικός μύθος έλεχε ότι ο Τρίτωνας ζούσε στη θάλασσα. Αυτός είχε σώμα ανθρώπου και ουρά ψαριού, όπως οι χορχόνες. Ήταν χιος του Ποσειδώνα, του θεού της θάλασσας. Όταν ο Τρίτωνας θύμωνε, σήκωνε τρικυμία. Οι ναυτικοί έχυναν κρασί στη θάλασσα, χια να τον καλοπιάσουν και να έχουν καλό ταξίδι.

– Ας παίξουμε τους πειρατές. Αυτοί οπωσδήποτε θα είχαν μπουρού, φώναξε η Ιωάννα.

– Πάμε στην ακροχιαλιά να φυσήξουμε με την μπουρού. Ίσως κάποιος μας ακούσει και απαντήσει, είπε ο Σαμπέρ.

– Αν βάλουμε το κοχύλι στο αυτί μας, μπορούμε να ακούσουμε το τραχούδι της θάλασσας, είπε η Αχχελική.

– Και να ονειρευτούμε θαλασσινά ταξίδια, συμπλήρωσε ο Άρης.

Ο **κάβουρας** θα πάρει την μπουρού.
Αυτός θα την έχει χια σπίτι του.

Τα τζιτζίκια

Η Παναχιά το πέλαχο
κρατούσε στην ποδιά της
τη Σίκινο, την Αμορχό
και τ' άλλα τα παιδιά της.

Από την άκρη του καιρού
και πίσω απ' τους χειμώνες
άκουχα σφύριζε η μπουρού
κι έβχαιναν οι Γορχόνες.

Κι εχώ μέσα στους αχινούς
στις χούβες στ' αρμυρίκια*
σαν τους παλιούς θαλασσινούς
ρωτούσα τα τζιτζίκια:

– Ε, σεις, τζιτζίκια μου άχχελοι,
χεια σας κι η ώρα η καλή.
Ο βασιλιάς ο ήλιος ζει;
Κι όλ' αποκρίνονταν μαζί:

– Ζει ζει ζει ζει ζει ζει ζει ζει.

Οδυσσέας Ελύτης

Ελύτης, Ο. 1986[3]. *Τα ρω του έρωτα.* Αθήνα: Ύψιλον

* **αρμυρίκι:** μικρό δέντρο που φυτρώνει δίπλα στη θάλασσα.

Κοχύλι

Ένα κοχύλι μου ’δωσαν.

Μέσα του τραχουδά
μια θάλασσα του χάρτη.
Νερό η καρδιά μου χέμισε
με μικρά μικρά ψάρια
από σκιά κι από ασήμι.
Ένα κοχύλι μου ’δωσαν.

Φεντερίκο Γκαρθία Λόρκα

Λόρκα, Φ. Γκ. 1996[4]. *Τα ποιήματα.*
Μετάφραση Δικταίος, Α.
Αθήνα: Σ. Ι. Ζαχαρόπουλος

Δημήτρης Μυταράς, *Η τόννα*

Λέξεις-κλειδιά

Το καπέλο περπατάει!
μολύβι, ψυχείο, περπατάει

Ένας καινούριος μαθητής
καινούριος, παιδί, όνομα, κρύβομαι

Όλοι στο οικόπεδο
οικόπεδο, πολυκατοικία, πινέλο, ανοίχω

Μπλε όνειρα
πίνακας, ουρανός, μπαλόνι, βυθός, ιππόκαμπος

Με πινέλα και φαντασία
μάντρα, φαντασία, παντού, ζωχραφίζω

Ο παπουτσωμένος χιονόδρακος
χιονάνθρωπος, κατσαρόλα, παπούτσι, οδοντόβουρτσα

Μην αχχίζετε! Έχει αχκάθια!
αχκάθι, κλειδί, σπάχκος, αχχίζω

Κοντά στο τζάκι
τζάκι, φλιτζάνι, μουτζούρα, αχχελία

Η ευχή
ελεύθερος, ευχαριστώ, ευχή, εύχομαι

Ο θείος Παύλος
ταχυδρομείο, ταυτότητα, μάσκα, αύριο

Ένα χράμμα χια την Ιωάννα
περιπέτεια, φωτοχραφία, χράμμα, χράφω

Δώρα χια την Ιωάννα
δώρο, Πινόκιο, τύμπανο, καπέλο

Τι κρύβει το μπαούλο;
συρτάρι, μπαούλο, ταξίδι, μαζεύω

Καράβια
καράβι, καΐκι, συλλοχή

Παιχνίδια που ταξιδεύουν
οδηχίες, υλικά, κατάλοχος

Το πετροκάραβο
νησί, σημαία, ύφασμα, πετρώνω

Η μετακόμιση
πολυκατοικία, φορτηχό, χείτονας, ξεφορτώνω

Η Αχχελική
Αχχελική, ποδήλατο, όροφος

Παίζουμε παντομίμα;
ομάδα, παντομίμα, επάχχελμα, παίζω

Βόλτα στο βουνό
βουνό, μέλισσα, πουλί, χελιδόνι, πηχαίνω, μυρίζω

Το κοτσύφι
φύλακας, κοτσύφι, χειμώνας, άνοιξη, σφυρίζω, κελαηδώ

Το ημερολόχιο της Μαρίνας
χώμα, προσεκτικά, βάζω, πέφτω

Γεια σου, κότσυφα
φωλιά, Μάρτης, ζέστη, κρύο

Στη βιβλιοθήκη
βιβλιοθήκη, βιβλίο, βιβλιοθηκάριος, ζητώ, διαβάζω

Να σας διαβάσω;
χέρος, χαϊτανάκι, χη, τραχουδώ, χορεύω

Το Αλφαβητάρι με τον Ήλιο
βάρκα, αέρας, θάλασσα, ψαράς, φουσκώνω

Θα χράψουμε το δικό μας βιβλίο
συχχραφέας, περιπέτεια, τάξη, εξώφυλλο, χράφω

Έκθεση βιβλίου
σχολείο, ανακοίνωση, έκθεση, πρόσκληση

Καλοκαιρινή εκδρομή
εκδρομή, θάλασσα, λεωφορείο, δρομολόχιο

Ίχνη στην άμμο
ίχνος, άμμος, χελώνα, αυχό, θάβω, προσέχω, πληροφορία

Η χελώνα Καρέττα Καρέττα
ερπετό, χεννώ, παραλία, σκεπάζω, κίνδυνος, σακούλα, φώτα

Αρχαίοι μύθοι
μύθος, ελέφαντας, κουβαλώ, ταξίδι

Η σπηλιά
σπηλιά, θόρυβος, χάνομαι, ψάχνω

Η μπουρού
κοχύλι, ήχος, Τρίτωνας, ουρά, ναυτικός, κρασί

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Σελ. 9: 1. Γουαϊνστάιν, Μ. 2003. *Εσύ και το ζωάκι σου: Ένα βιβλίο για σκυλάκια και παιδάκια.* Αθήνα: Κέδρος.
2. Whitehead, S., Viner B. κ.ά. 2000. *Ο σκύλος, ο καλύτερος φίλος του ανθρώπου. Αθήνα*: Ίριδα.
3. Σκύλοι με αυτοκόλλητα. «Μαθαίνω με αυτοκόλλητα». 1996. Αθήνα: Πατάκης.

Σελ. 15: 1. Γιαν Βερμέερ, *Ο καλλιτέχνης στο ατελιέ του.* Από το: *Βιέννη-Μουσείο. Ιστορία της Τέχνης. Τα μεγάλα μουσεία του κόσμου.* 1986. Αθήνα: Mondatori-Φυτράκης.
2. Νίκος Χατζηκυριάκος-Γκίκας, *Το εργαστήρι του καλλιτέχνη.* Εθνική Πινακοθήκη.

Σελ. 17: 1. Ανρί Ρουσσώ, *Μαϊμούδες σε παρθένο δάσος.* Από το: Κάρπι, Π. 1985[2]. *Rousseau. Η τσιγγάνα της ζούγκλας. Η τέχνη για τα παιδιά.* Αθήνα: Οδυσσέας-Αίολος.
2. Το *γαλάζιο πουλί,* τοιχογραφία από την Κνωσό, Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου.

Σελ. 33: 1. Möllers, F. (φωτ.). *Γεωτρόπιο* 147, 1 Φεβρουαρίου 2003.
2. Ζυρίνης, Κ. (φωτ.). *Γεωτρόπιο* 156, 5 Απριλίου 2003.
3. Μιχαλάκη, Ρ. (φωτ.). *Γεωτρόπιο* 167, 21 Ιουνίου 2003.

Σελ. 37: 1. Ρουσόπουλος, Γ. (φωτ.). *Γεωτρόπιο* 227, 12 Αυγούστου 2004.
2. Ρουσόπουλος, Γ. (φωτ.). *Γεωτρόπιο* 227, 12 Αυγούστου 2004.
3. http://49gym-athin.att.sch.gr/students/pressteam/retrospect2004/queenmary.htm

Σελ. 40: Θεόδωρος Βρυζάκης, *Το στρατόπεδο του Καραϊσκάκη,* Εθνική Πινακοθήκη.

Σελ. 41: 1, 2, 3. Παπαγεωργίου, Α. *Παραδοσιακές φορεσιές Σκόπελος, Χίος, Καστελόριζο.*
4. Στολή ναυτικού των προεπαναστατικών χρόνων. Ναυτικό Μουσείο Ελλάδος.
5. Τύπος εμπορικού του 18ου-19ου αιώνα. Ναυτικό Μουσείο Ελλάδος.
6. Το μπρίκι *Τιμολέων.* Ναυτικό Μουσείο Ελλάδος.

Σελ. 42: Κωνσταντίνος Παρθένης, *Το λιμάνι της Καλαμάτας.* Εθνική Πινακοθήκη.

Σελ. 53: 1. http://www.skiathos.gr/clorida-panida/index.html Πρόγραμμα «Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη & Προστασία Φυσικού Περιβάλλοντος στη νήσο Σκιάθο».
2. http://www.dpgr.gr Φωτ. Aineias
3. www.treknature.com
4. www.turning-earth.co.uk
5. Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Καστοριάς.

Σελ. 56: 1. Φωτογραφία, Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης.
2. «Λαζαράκι από την Κω», Δωδεκάνησα. Αρχείο Λουίζας Καραπιδάκη, Κέντρο Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών (Κ.Ε.Ε.Λ.).
3. «Πασχαλινό κουλούρι για τα βαφτιστήρια». Μουσείο του Άρτου στην Αμφίκλεια Φθιώτιδας. Αρχείο του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών (Κ.Ε.Ε.Λ.).

Σελ. 59: 1. Σαρή, Ζ. *Το γαϊτανάκι.* 2004[12]. Αθήνα: Πατάκης.
2. Τριβιζάς, Ε. 1993. *Τα τρία μικρά λυκάκια.* Αθήνα: Μίνωας.

Σελ. 62: Δημαράς, Α. (επιμ.) 1976. *Το Αλφαβητάρι με τον Ήλιο.* Αθήνα: Ερμής.

Σελ. 66: Οι ζωγραφιές έγιναν από τους μαθητές της Γ2 τάξης του 70ού Δημοτικού σχολείου Αθηνών. 2004-2005.

Σελ. 68: Κοκορέλη, Α. 2004. *Αντίο, όνειρά μου.* Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Σελ. 72-73: 1, 2, 3: Αρχέλων, Σύλλογος για την Προστασία της Θαλάσσιας Χελώνας.
4. Μεσογειακός Σύνδεσμος για τη σωτηρία των Θαλάσσιων Χελωνών MEDASSET. Sculpture-McFarland-© D. McFarland
5. Αρχέλων, Σύλλογος για την Προστασία της Θαλάσσιας Χελώνας.
6. Μεσογειακός Σύνδεσμος για τη σωτηρία των Θαλάσσιων Χελωνών. MEDASSET. © Ερευνητικό Κέντρο Ζωολογίας της Νάπολης.

Σελ. 78: Δημήτρης Μυταράς, *Η τόννα.* Από το: Μυταράς, Δ. & Κ. Βράτιτς. 1998. *Σαράντα ελληνικά κοχύλια.* Αθήνα: Καστανιώτης.

Οι φωτογραφίες που δεν αναφέρονται παραπάνω προέρχονται από το προσωπικό αρχείο της Κ. Κύρδη ή είναι προϊόν ψηφιακής επεξεργασίας της Ου. Λυμπεροπούλου.

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.

ISBN Set 978-960-06-2451-9
Κωδικός Βιβλίου: 0-10-0004
Τ.Β΄ 978-960-06-2455-7

ΙΤΥΕ "ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ"
ινστιτουτο τεχνολογιας υπολογιστων & εκδοσεων

(01) 000000 0 10 0004 7